

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

7^E JAARGANG

WOENSDAG 23 AUGUSTUS 1922

No. 347

INHOUD

	Blz.
DE NEDERLANDSCHE BANK EN DE BANKEN IN NEDERLAND..	732
Het tekort bij de Nederlandsche Spoorwegen II (Slot) door <i>Jhr. J. A. van Kretschmar van Veen</i>	735
Werkloosheidszorg en Werkloosheidsverzekering in Zwit- serland door <i>Mr. R. A. Fockema</i>	737
De Geldelijke Uitkomsten van het Staatsspoorweg (S.S.)- bedrijf in Indië IV (Slot) door <i>S. A. Reitsma</i>	738
Londensche Correspondentie.....	739
De Rijksmiddelen	740
AANTEKENINGEN:	
Het haven- en kadegeld te Rotterdam	741
De economische gesteldheid van Tsjecho-slowakije I ..	741
BOEKAANKONDIGING:	
J. Smid: Landbouw en Democratie, bespr. door <i>Dr. E.</i> <i>van Welderen Baron Rengers</i>	743
MAANDCIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	744
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	744—750
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*
Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*
Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*
Telefoon Nr. 3000. Postchèques- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

22 AUGUSTUS.

De geldruimte duurde de afgelopen week onverminderd voort; privaat-disconto liep van $2\frac{3}{4}$ tot $2\frac{1}{2}$ pCt. terug. Ook call-gelden waren ruim aangeboden tegen circa $1\frac{1}{2}$ à $1\frac{3}{4}$ pCt. De noteering voor gelden op prolongatie varieerde tusschen de $1\frac{1}{2}$ en 2 pCt.

Bij de gisteren gehouden inschrijving op f 60 miljoen schatkistpapier werd in totaal

	ingeschreven:	waarvan toegewezen:
3-mnds. prom.	f 60.640.000	f 50.210.000 à f 992,67
6- " " "	6.730.000	" 2.690.000 à " 985,83
schatkistbilj.	28.575.000	" 6.595.000 à " 1014,31

Totaal f 95.945.000 f 59.495.000
gevende een rendement van ca. $2\frac{7}{8}$, $2\frac{13}{16}$ en pl.m. $3\frac{1}{16}$ pCt.

Wat de balans van De Nederlandsche Bank aangaat, valt deze week onder het hoofd „Binnenlandsche Wissels” een verdere teruggang te constateeren; deze post daalde van f 190,5 mill. tot f 185,1 mill., hetgeen aan vermindering der credietischen, door het bedrijfsleven aan de Bank gesteld, zal zijn toe te schrijven,

daar het bedrag aan rechtstreeks bij de Bank ondergebracht schatkistpapier onveranderd bleef op f 35 mill. De beleeningen liepen terug van f 104,9 mill. tot f 98,5 mill., welke teruggang blijkens de gegeven specificatie in hoofdzaak op rekening van aflossing van goederenbeleeningen bij de Hoofdbank is te stellen. In totaal beliep de vermindering der credietischen van particulieren ruim f 11,5 mill.

De Diverse Rekeningen onder het Actief vertoonen een vermindering van ruim f 3 mill.; daar „Papier op het Buitenland” ongewijzigd bleef, ligt de veronderstelling voor de hand, dat voor ongeveer het bedrag dezer vermindering dollars door de Bank zijn afgegeven.

De stand van het renteloos voorschot aan het Rijk bleef vrijwel onveranderd op f 14,1 mill., terwijl de voorraad Munt en Muntmateriaal een kleine stijging van omtrent f 200.000 aanwijst.

Onder den invloed der verminderde credietischen liep het bedrag der uitstaande bankbiljetten terug van f 970,6 mill. tot f 958,1 mill., terwijl de rekeningcourant saldi een vermindering van omstreeks f 2 mill. vertoonen; het beschikbaar metaalsaldo steeg van f. 410,4 mill. tot f 413,6 mill.

Op de wisselmarkt trok de verdere daling van de Mark zeer de aandacht. Toen bekend werd, dat de conferentie te Londen uit elkaar was gegaan, zonder dat men tot overeenstemming was gekomen, werden de Marken wederom allerwegen aangeboden. De koers kwam op 19; gisteren was er echter een flinke vraag, zoodat de koers tot $22\frac{3}{4}$ kon verbeteren. Met de Marken was natuurlijk ook de koers der beide francsdeviezen aan een daling onderhevig, hoewel niet in die mate als de Marken-noteering. Ook hier was het slot beter: 20,55 na 20,30 en $19,52\frac{1}{2}$ na 19,25.

Ook valt de groote vraag naar Tsjecho-Kronen te vermelden; de rijzing ging echter gepaard met scherpe fluctuaties; na 7,80 werd voor 7,15 afgedaan; slot pl.m. 8,—.

Voorals de eerste dagen der week was er een levendige handel.

Op de termijnmarkt werden vooral Marken op levering aangeboden; plaatsing was echter heel moeilijk, daar contante saldi zeer schaarsch zijn. Per maand wordt een vergoeding van $\frac{3}{4}$ cent gevraagd, wat met den huidige koers op meer dan 40 pCt. per jaar uitkomt. Ponden op termijn waren iets minder aangeboden.

LONDEN, 19 AUGUSTUS 1922.

Gedurende de afgelopen week deed' zich aan de geldmarkt een aanzienlijke schaarschte gevoelen. Op Maandag, Dinsdag en Woensdag bleken telkens de beschikbare fondsen ontoereikend voor de behoeften en dientengevolge vonden op die dagen opnamen plaats bij de Bank of England voor een week à $3\frac{1}{2}$ pCt.

Hernieuwing van daggeld vond plaats tegen $1\frac{1}{2}$ —2 pCt., terwijl nieuw geld 2—3 pCt. deed; hernieuwing van 7-d. geld geschiedde tegen $1\frac{1}{2}$ pCt., terwijl nieuwe leeningen voor dezen termijn 2 pCt. noteerden.

In verband hiermede was ook de stemming aan de disconto markt aanmerkelijk vaster. 2-, 3- en 4-mds.-bankaccepten deden $2\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ pCt., 6-maands idem noteerden $2\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ pCt.

DE NEDERLANDSCHE BANK EN DE BANKEN IN NEDERLAND.

Een medewerker schrijft:

In dit opstel wil ik in groote trekken enkele van de moeilijkheden beschrijven waarvoor de banken bij ons te lande zich zagen geplaatst in de laatste jaren en de houding van De Nederlandsche Bank hiertegenover.

Ik versta hier onder het begrip banken die credietinstellingen, die bij het verstrekken van credieten zich plegen te beperken tot Handel en Industrie: Boerenleenbanken, Middenstands-Credietbanken, Spaarbanken, Hypotheekbanken en andere gespecialiseerde banken schakel ik nu uit, ook al om mijne beschouwingen binnen enge grenzen te houden.

Eerst-bedoelde banken kunnen die credieten geven:

- 1o. uit eigen middelen, (kapitaal en reserves);
- 2o. uit middelen van derden, en wel:
 - a. deposito's en rekening-courantsaldi;
 - b. door discontoeering en acceptoeering.

Die eigen middelen nu zijn — omdat zij ter uitsluitende beschikking van de bank staan — de steun en staf van haar bedrijf; niemand dan zij zelf kan ze haar afnemen. Wanneer zij ze maar verstandig beheert, kan zij er onder alle omstandigheden op rekenen; dat heeft dan ook gemaakt dat de banken in de periode, voorafgaande aan die welke ik hier behandel, de eigen middelen krachtig hebben vergroot.

De afkeer van het groote publiek in die vorige periode van obligaties en zijn voorliefde voor aandelen hebben die kapitaalsuitbreidingen, die soms wel wat snel elkaar opvolgden, zeer vergemakkelijkt.

Maar toen kwam de ommekeer. Het publiek wendde zich weder naar zijn oude liefde, maar de vaste rente dragende obligatie en wendde zich af van het aandeel. Ongelukigerwijze waren de nieuwgeëmitteerde aandelen lang nog niet alle in muurvaste beleggersportefeuilles opgeborgen; ze waren, zooals men dat in beursjargon pleegt te noemen, nog niet definitief geclasseerd, ja er hingen nog bedragen boven de markt, en het publiek van die aandelen, zooals boven reeds gezegd, opnieuw in liefde ontbrand voor de obligatie, trachtte aan die liefde te voldoen door zijne aandelen te verkoopen om voor de opbrengst obligaties te koopen.

Het is waar dat het zakenleven niet meer floreerde en dat onze banken, zoo nauw met het zakenleven verbonden, ook minder gunstige resultaten zouden boeken, maar die overwegingen plegen weinig invloed uit te oefenen op de beweeglijkheid eener *solide* beleggersportefeuille. In het geval dat ons hier bezig houdt hebben zij die beweeglijkheid sterk bevorderd.

Verkoop van bankaandelen zette op groote schaal in en dat wat in normale omstandigheden — een groot aandelenkapitaal — voor een bank een kracht is, dreigde in dit geval een gevaar te worden, omdat daar-

door des te meer aandelen-materiaal ter markt kan komen zonder evenzeer toenemende vraag.

De koers der verschillende bankaandelen (trouwens dat deden de koersen der meeste andere soorten van aandelen) begon terug te loopen.

Nu is de koers harer aandelen de gevoelige plek, de Achillespees voor elke bank, die gelden van derden onder zich heeft. Want die derden, die hunne gelden aan de bank toevertrouwden, kunnen licht ongerust worden, wanneer zij den koersval zien en hunne gelden terugnemen, en juist uit die gelden van derden moeten de banken voornamelijk hare winsten maken.

Voor al klemt dit, wanneer de koers beneden pari zakt.

Zoo kwam menigeen in de bankwereld voor de vraag te staan: moet ik den koers mijner aandelen steunen, dat wil dus zeggen ze direct of indirect opkopen en daardoor den koersval tegenhouden, opdat mijne rekeninghouders en mijne deposanten niet schuw worden en hun geld van mij weghalen? Maar doet de bank dat, dan vermindert zij hare eigen middelen, en die zijn juist, zooals ik het hierboven uitdrukte: de steun en de staf van elk bankbedrijf, die zij dan zichzelf zoude afnemen. Of moet zij den koers harer aandelen maar laten vallen, daardoor de gelden van derden zien wegloopen en haar bedrijf voor langen tijd kreupel gemaakt zien?

Op dit dilemma is in dit geval, waar de daling van de koersen van bankaandelen algemeen maatschappelijke oorzaken had, het principieele antwoord te geven: Een bank mag haar eigen aandelen niet inkoop, en dat is dan ook de houding geweest van De Nederlandsche Bank.

Zij heeft discontoeering van wissels geweigend, indien haar niet de toezegging werd gegeven, dat men in dezen volgens hare opvatting zoude handelen, ofschoon zij ten volle beseft hoe moeilijk het dilemma was. Daartegenover stond echter hare toezegging van disconto-hulp, ruimer dan zij anders zoude geven, indien hare principieele houding die noodzakelijk mocht maken.

Bij het uitzetten van hare middelen moet een bank, zoowel indien het hare eigen middelen zijn als indien het de middelen van derden zijn, natuurlijk gelijke voorzichtigheid betrachten, maar zij kan hare eigen middelen, theoretisch gesproken, op elken termijn, hoe lang ook, uitzetten, mits de uitzetting maar winstgevend is. In werkelijkheid streven onze grootbanken er echter naar de gelden, die zij aan den koopman, aan den industrieel uitleenen, binnen bekwamen termijn terug te krijgen. Onder de geliefdste uitzettingen van die soort behooren de seizoencredieten, dat wil dus zeggen credieten waarvan door den klant gedurende een bepaalden tijd van het jaar gebruik wordt gemaakt: na afloop van dat seizoen keeren de uitgeleende gelden naar de bank terug. Het hangt af van de kunde van den klant, dat zulk een crediet zonder stoornis verloopt. Hij koopt er bijv. goederen voor, om die of in denzelfden toestand, of bewerkt weder te verkoopen: in dit laatste geval betaalt hij er ook zijne werklieden mede uit. Als voorbeelden van zulke credieten kunnen genoemd worden credieten tot aankoop van artikelen, voor den St. Nicolaas, welke zonder verdere bewerking door den detaillist worden verkocht of voor voorjaarsstoffen, waaruit de kleedermaker kleedingstukken voor zijn klanten vervaardigt en zoo het laken dat hij insloeg, bewerkt weder verkoopt.

Vergist de man zich in zijne berekeningen, loopen de prijzen anders dan hij heeft gecalculceerd, dan kan het voor hem een verlies worden en in erge gevallen voor de bank een strop.

Onze banken plegen echter hun klanten uit jarenlange relatie goed te kennen en nieuwe klanten niet dan na zorgvuldig onderzoek credieten te geven. Die soort credieten plegen dan ook tot de minst risquante credieten te behooren. Wanneer echter totaal onvoorziene gebeurtenissen intreden, dan kan ook het mooi-

ste seizoencrediet slecht worden. Inkrimping van werktijden, verhooging van loonen, onvoorziene stakingen in eigen bedrijf, daartegenover elders bijvoorbeeld in het buitenland, uitzetting van werktijden, verlaging van loonen, geregelden gang van het bedrijf, onvoorziene sluiting van het buitenlandsche afzetgebied, maatregelen van bescherming aldaar genomen, kunnen de knapste berekeningen in de war sturen en het bewegelijke seizoencrediet voor de bank tot een bevroren crediet maken, dat, om weer eens in bankjargon te spreken, als lood in hare boeken ligt.

Als men het economisch gebeuren hier te lande gadeslaat, moet men wel tot de gevolgtrekking komen dat er vele van die bevroren credieten zullen zijn.

Nu is echter een bank er niet mede af met te zeggen, ik geef mijn klant geen nieuw crediet voordat hij zijn bevroren crediet heeft afgedekt. Want eerstens plegen onze banken tegenover trouwe cliënteel niet zoo straf op te treden. Integendeel zij voelen zeer duidelijk een moreele verplichting den klant in zijn moeilijken tijd te trachten er doorheen te helpen en er in het algemeen belang toe mede te werken, dat de fabriek, dat de werkplaats, dat de arbeiders met hun patroon aan het werk blijven; dat ook het bedrijf zooveel mogelijk in gang blijve om straks, wanneer de conjunctuur omslaat, weder te kunnen mededoen. Zij geven dus een verder crediet natuurlijk voor zooverre de soliditeit van hun eigen instelling daardoor niet in het gedrang raakt.

De Nederlandsche Bank moedigt thans crediethulp in deze richting aan, door zich bereid te verklaren, voor zooverre dit strookt met de door haar te loopen risico's, dergelijke credieten voor de bank, die het aangaat, liquide te maken door discontoeering van het daartegen gecreëerde papier, dat anders, omdat het loopt tegen een bevroren crediet, niet discontabel zoude zijn.

Afgescheiden van de moreele zijde, die, ik herhaal het, bij onze banken zwaar pleegt te wegen, is het tweedens ook hun belang den klant, indien hij bekwaam en goed is, op de been te houden en zoo zoowel het doode crediet later weder realisabel te maken en bovendien een goeden klant te behouden.

Het industrieel crediet dat onze banken, groot en klein, (en de kleine banken hebben daarbij wel eens vergeten dat zij klein waren) in de latere jaren opgebouwd hebben, pleegt menigmaal gebruikt te worden tot verdere uitbreiding van zaken: het bouwen of uitbreiden van fabrieks-complexen, het uitbreiden of verbeteren van de outillage, het opkopen van andere bedrijven. Het ging dan gemeenlijk in het gewaad van de Naamlooze Venootschap.

Dergelijke credieten kunnen door den credietnemer zelden uit zijne winsten binnen niet al te langen tijd worden afgelost; de bank pleegt ze gewoonlijk tot een bepaalde hoogte te laten oploopen, totdat het geschikte oogenblik is aangebroken, de schuld te delgen door eene uitgifte op de openbare markt van aandelen of obligatiën.

Reeds geruimen tijd leent zich de Nederlandsche beleggingsmarkt niet meer voor dit soort van emissies, vandaar dat de New Yorksche markt thans een enkele maal daarvoor is opgezocht.

Het is niet onwaarschijnlijk dat ook dergelijke credieten door onze banken zijn gegeven, die noodgedwongen blijven doorloopen, totdat de tijden voor een publieke emissie rijp zullen zijn.

Moelijkheden behoeven dergelijke credieten aan onze groote banken, die ze alleen uit eigen middelen plegen te geven en waarvan de aanzienlijke reserves een niet gering deel uitmaken, niet op te leveren; ze zullen hen er echter toe brengen — en dit ligt geheel en al in de lijn van hun voorzichtig bankbeheer — geen verdere industrieel credieten, dan indien dringend noodig te verstrekken.

Waar dit wel dringend noodig bleek te zijn heeft de Nederlandsche Bank zich bereid verklaard, wis-

sels uit hoofde van dit soort credieten gemaakt, te discontoeeren, ofschoon zij ze in gewone omstandigheden om principiele redenen voor wisseltrekking ongeschikt zoude achten.

Het spreekt echter vanzelf, dat credieten in ongezonden tijd ontstaan, en die alleen in ongezonde tijden kunnen bestaan, hierop geen aanspraak kunnen maken.

Ik zal thans afstappen van de wijze, waarop de banken hunne eigen middelen plegen te beleggen en de moeilijkheden, welke de tegenwoordige toestanden hun hierbij brengen. De materie is bijlange na niet uitgeput, maar grootere uitvoerigheid zoude in dit weekblad niet juist zijn.

Even nog echter een woord over een nieuw soort crediet, waarvoor onze banken zijn komen te staan, dank zij de Nederlandsche belastingpolitiek.

De lieflijk klinkende leuze „belasting naar draagkracht” had haar triomftocht in de politiek begonnen; men vroeg er niet meer in de eerste plaats maar of eene belasting was in het algemeen belang en economisch juist, maar nam tot principe — zooals het minzaam en onverbloemder gezegd werd — „het daar te halen waar het zat”; onverschillig of het daar eene nuttige of onnutte economische functie verrichtte.

Voor die leuze was de oorlogswinstbelasting een trouvaille; en of die belasting nu eerst jaren later werd ingevorderd, of die winst intusschen in verlies was verkeerd, of zij door vergroting van de zaak, of op andere wijze in het bedrijf illiquide was vastgezet, dat waren vragen waarmede men zich het hoofd niet brak.

Zooals bekend gaat het er niet alleen bij de oorlogswinstbelastingen maar ook bij de inkomstenbelastingen om reusachtige bedragen, en voor den maar eenigszins commercieel ontwikkelden mensch mag het eveneens als bekend worden verondersteld, dat gecalculeerde en ook werkelijk verkregen winsten daarom nog niet in contanten op tafel liggen. Toch moest de belastingschuldige zijn gecalculeerde winst, zijn gecalculeerde inkomsten in contanten voldoen.

De eenigen die hier, indien het om eenigszins groote bedragen ging, helpen konden, dat waren de banken en de bankiers. Op zich zelf is het een zeer vicieus systeem belastingpenningen zich door credietneming te verschaffen, en de credietgevers zullen het ook wel contre-coeur hebben gedaan en op spoedige hoewel geleidelijke amortisatie hebben aangedrongen; maar de belasting-wetgever is streng en het bedrijf moet toch voortgaan. Zoo heeft de belasting-wetgever gedwongen tot een ongezonde credietgeving.

Laat ik het hierbovenstaande ten slotte nog eens van een anderen kant belichten.

Het geheele Nederlandsche zakenleven droeg voor den oorlog een wel sterk nationaal, maar toch ook voor een niet gering gedeelte internationaal karakter. Gedurende den oorlog werd het zakenleven noodgedwongen welhaast uitsluitend nationaal en was de buitenlandsche concurrentie uitgeschakeld. Toen kwam de vrede en het Nederlandsche zakenleven kreeg daardoor de gelegenheid zich sterk te ontwikkelen. Wel, ons volk is niet voor niets eeuwen lang op vreemde markten thuis en het greep de beide schoone gelegenheden: eerst zonder concurrentie op de eigen markt en toen met geringe concurrentie op de internationale markt, met groote geestdrift aan. Achterna gezien misschien met te veel geestdrift. Men wilde een nieuw terrein veroveren en dacht dat nieuw veroverde terrein, wanneer men er maar eerst vast wortel had geschoten, tegen elken nieuwen binnenkomer te kunnen behouden.

„Dat alles vereischte natuurlijk groote kapitalen en credieten.

Men had echter gerekend op langeren tijd om het veroverde terrein te bevestigen, dan in werkelijkheid

werd gegeven en, wel de ergste onvoorziene factor, men had niet gerekend op de valuta-misère.

Zoo bleken ten slotte er zaken te zijn ontstaan, die òf te sterk waren uitgebreid òf in gewone tijden geen reden van bestaan meer hadden.

Dat soort zaken dient natuurlijk òf wel zeil te minderen, òf wel geheel en al te verdwijnen en het zoude van onze banken en bankiers onverstandig zijn, indien zij niet in deze richting zouden hebben gestuurd.

Het spreekt wel vanzelf, dat waar in dergelijke gevallen de hulp der Nederlandsche Bank wordt ingeroepen, om toch te blijven doorgaan als tot dusverre, zij dit heeft moeten weigeren.

Van den anderen kant echter moet er voor worden gewaakt, dat door de algemeene malaise, die thans ontegenzeggelijk ook hier te lande heerscht, aan bedrijven die in gewone tijden alle reden van bestaan hebben, aan levensvatbare zaken dus, credieten worden onttrokken, zonder welke zij niet kunnen bestaan.

In het algemeen gesproken mag wel gezegd worden, dat onze banken en onze bankiers in beide gevallen de door mij hier gegeven opvatting deelen: zij weten dat ook hier de Nederlandsche Bank achter hen staat.

Men krijgt den indruk, dat de oud-gevestigde Instituten hier te lande, door hunne voorzichtige reserven-vorming tot het volgen dezer, als juist aangeven, politiek goed in staat zijn.

De middelen van derden, welke ter beschikking der banken staan, en ik heb hierbij het oog op hunne deposito's en rekeningcourant saldo's, hebben in de hier behandelde periode onze banken eveneens voor moeilijke vragen gesteld.

In het algemeen moet een bankier er rekening mede houden, dat de gelden, die derden hem hebben toevertrouwd, ieder oogenblik kunnen worden teruggevraagd; hij vergoedt er rente over en moet ze dus ook rentegevend beleggen en tegen een iets hogere rente, dan hij zelf vergoedt, maar dan toch zóó, dat ook hij zijne belegging ieder oogenblik in geld kan omzetten.

Dat is dus de grondstelling: rekening-courant saldi en depositi kunnen ieder oogenblik worden teruggevraagd. Maar er zijn verzachtende omstandigheden: niet alle deposito's zijn direct opvraagbaar; er zijn er, die op langeren termijn worden gegeven, soms wel op een jaar vast of opvragens; bovendien worden nooit alle gelden tegelijk opgevraagd; er is een soort van eisener Bestand, een deel dier gelden dat, hoe gek het ook moge loopen, nog altijd achter blijft. Van den anderen kant is het echter ook niet tegen te spreken, dat een bankier, die terdege begrijpt dat het vertrouwen een teer plantje is, wanneer zijne klanten hem gelden ter onmiddellijke terugbetaling komen terugvragen, die zij hem op langen termijn toevertrouwd, ze toch maar onmiddellijk terugbetaalt, uit vrees van zijn eigen crediet te schaden.

Summa summarum moeten die gelden van derden zoo liquide mogelijk worden belegd en de meest liquide manier is belegging in wissels. Hij kan die wissels in de open markt koopen of wissels van zijne cliënteel van hen disconteerden, eventueel haar promessen laten teekenen. In alle die gevallen moet hij echter zeker zijn, dat hij dit handelspapier bij de Nederlandsche Bank kan herdisconteerden. De Nederlandsche Bank heeft voor dit discontabel zijn zekere algemeene en een aantal speciale regelen gesteld, zoodat de bankier altijd wel weet, welk deel van zijn voorraad aan wissels en handelspapier, indien zij overigens goed zijn, bij de circulatiebank kan worden gebracht.

De bankier kan dus die gelden van derden aan zijne klanten uitleenen, indien hij er maar discontabel papier voor krijgt. Ja, hij kan die derden-gelden zelfs uitleenen tegen bancabel onderpand (fondsen en ceelen beleenbaar bij de circulatiebank), maar dat geeft grotere bezwaren, waarop ik echter hier nog niet behoef in te gaan.

Nu zijn aan onze banken, al weder door den oorlog, ongewoon groote sommen à deposito en in rekening-

courant toevertrouwd geworden; gedeeltelijk vond dat zijn oorzaak in het feit, dat verscheidene menschen hunne voorraden hadden uitverkocht en òf geen kans zagen òf geen moed hadden die weder aan te vullen, en de tegen die voorraden ontvangen contanten liever naar een bank brachten, om ze althans eenigszins rentegevend te maken; gedeeltelijk ook, omdat buitenlanders hunne gelden naar hier overbrachten (de vlucht voor de Mark, de Kroon en den Franc). Wij weten allen dat Duitschland milliarden aan Marken aan de Nederlanders heeft verkocht; een niet gering gedeelte van de daartegen verkregen goede Hollandische Guldens is hier gebleven en tijdelijk aan onze banken in rekening-courant toevertrouwd; ook op andere wijzen zijn buitenlandsche kapitalen naar hier overgebracht.

De Banken hebben die honderden millioenen, die hun op deze wijze werden toevertrouwd, natuurlijk rentegevend moeten uitzetten, dus op hun beurt credieten gegeven.

Die welkome intocht van buitenlandsche gelden is echter na betrekkelijk korten tijd gevolgd door een uittocht. Verscheiden buitenlandsche, voornamelijk Duitse Banken hebben zich en meerendeels in Amsterdam gevestigd en die buitenlandsche gelden voor het grootste gedeelte tot zich getrokken. Het pleit voor de kracht en de goede beleggingspolitiek onzer banken dat deze vele millioenen in een kort tijdsbestek, zonder eenige schokken in het credietwezen te veroorzaken, zijn terugbetaald.

Helaas heeft ook op dit terrein, het terrein der derden-gelden, de Staat der Nederlanden aan het Nederlandsche credietwezen moeilijkheden veroorzaakt.

Ditmaal door zijn ongebreidelde uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen, waartoe de Staat zijn toevlucht heeft moeten nemen, door de onrustbarende uitzetting zijner uitgaven.

In 1913 was er een oogenblik van in het geheel geen vlottende schuld, en nu? Ik zal maar geen cijfer noemen, want morgen is dat cijfer al weder achterhaald, door een nog hooger cijfer.

Nu is het gedurende een wereldoorlog, waardoor het zakenleven ook in een neutraal land gedeeltelijk en gedwongen stil ligt, en daardoor gelden uit die zaken tijdelijk vrij komen, geen bezwaar, ja natuurlijk, dat de Staat voor zijne sterk vermeerderde uitgaven, die niet onmiddellijk door een vaste leening kunnen worden gedekt, beslag op die werkeloze gelden legt, door uitgifte van schatkistpapier.

Is echter de oorlog voorbij en tracht het zakenleven weder tot zijn gewone banen terug te keeren, dan behoren die gelden weder vrij te komen. De Regeering heeft echter nog erger gedaan; zij laat maar steeds de vlottende schuld hooger gaan en ook de vaste schuld en was dan genoodzaakt een steeds hogere rente te geven, ook voor haar kort loopend papier, liefst zelfs boven het disconto van de Nederlandsche Bank. Door die zeer aanlokkelijke rente heeft zij gelden onttrokken aan bedrijven, welke reeds jaren daarop waren gebouwd en die daarop op hun beurt genoodzaakt waren credieten aan handel en nijverheid verleend, terug te nemen.

Ook aan deze moeilijkheid, aan onze banken bereid, moet door hen het hoofd worden geboden.

Van den anderen kant is het voor credietinstellingen, aan welke groote bedragen aan vreemde gelden blijven toevertrouwd, winstgevend en solide, die vreemde gelden te beleggen in schatkistpapier.

Maar daardoor worden tevens die gelden onthouden aan legitieme credietbehoefden, en heeft de bank niet meer den prikkel, wegen die beter zijn voor de volkswelvaart op te zoeken, om die gelden rendabel te maken.

Het is te hopen, dat onze volksvertegenwoordiging tot de overtuiging zal komen, welk een geweldig na-deel de schuldenmakerij van den Staat toebrengt, ook

op de hierboven geschetste manier aan nijverheid en handel, waarvan hij dan toch uiteindelijk zijne inkomsten moet hebben.

Gaat de Staat zoo door, dan worden ten slotte alle gelden van derden bij de banken weggezogen, en zullen deze op hun beurt zeil moeten minderen, dat wil zeggen, bedrijven die zonder crediethulp niet kunnen bestaan, toch die hulp ontnemen, laat staan dat zij zich zouden kunnen uitbreiden of nieuwe zich kunnen vestigen.

Ik zal echter op dit punt niet verder ingaan, want het was met dit opstel, zooals ik reeds in den aanhef zeide, alleen mijn doel aan te geven enkele van de moeilijkheden, welke de tegenwoordige tijden aan onze banken hebben gebracht, de actie van de Nederlandsche Bank en de gemeenschappelijke bekämpfung dier moeilijkheden.

Amsterdam, 9 Augustus 1922.

HET TEKORT BIJ DE NEDERLANDSCHE SPOORWEGEN.

II. (Slot).

De vraag, waarvoor men zich dus nu geplaatst ziet, is of wellicht door verlaging van de prijzen het vervoer in voldoende mate zal toenemen, dat toch de opbrengst vermeerderd en de hoogere kosten die het vermeerderd vervoer medebrengt, die hoogere opbrengst niet te niet zal doen. Een categorisch antwoord op die vraag kan niet worden gegeven. Men heeft rekening te houden met verminderde koopkracht der bevolking, dwingende tot besparing op alle uitgaven; met slapte in den handel en de nijverheid, die de behoefte aan goederenvervoer doet verminderen. Daardoor bestaat gevaar dat ook bij verlaging van den prijs, het product van den spoorweg toch niet in voldoende mate zou worden verkocht en de verlaging zelfs een vermindering van opbrengst zou teweegbrengen. Men bedenke, dat om de opbrengst *gelijk* te houden bij een verlaging van b.v. 10 pCt., het vervoer met 11,1 pCt. moet toenemen; en als men — eenigszins willekeurig maar zeker niet te hoog — aanneemt, dat de mindere opbrengst 33 pCt. aan kosten medebrengt, dan moet het vervoer ongeveer 17 pCt. meer worden om gelijk resultaat te bereiken. Voorwaar een niet geringe toename, en dan is nog niets verkregen voor vermindering van het tekort!

Het is intusschen de taak der bedrijfsleiding om op alle omstandigheden nauwlettend toe te zien en van elke gelegenheid gebruik te maken als het door tariefs-wijziging mogelijk is de opbrengst te vermeerderen. Zonder dat dit in 't oog valt geschiedt zulks voortdurend ten aanzien van het goederenvervoer door het maken van speciale tarieven voor bepaalde vervoeren, die anders of niet tot stand zouden komen, of langs andere wegen zouden worden geleid. Daarbij kan met allerlei omstandigheden worden rekening gehouden, zoowel ten aanzien van aard en hoeveelheid van het te vervoeren goed als van de min of meer toevallige gelegenheid om zonder veel kosten een zeker vervoer aan te nemen b.v. gebruik maken van ledig teruggaand materieel, aanvulling van laadruimte, een geregelde loop van treinen of wagens zonder veel manipulatie, enz. Bij het goederenvervoer is, naast een algemeen tarief, het specialiseeren mogelijk en kunnen met voordeel bepaalde vervoercontracten tegen lagere prijzen tot stand komen; bij het reizigersvervoer heeft men zich te houden aan een algemeen tarief dat voor iederen afgelegden kilometer hetzelfde is. Wel komen daarop afwijkingen voor, zooals we die gekend hebben voor buurtverkeer, verkeer op grooten afstand, gezelschapsbiljetten e.a., maar deze gelden dan voor een ieder onder gelijke omstandigheden en voor het geheele net. Dergelijke bijzondere tarieven dienen uitsluitend om het verkeer te stimuleeren. Gedurende en na den oorlog zijn ze meerendeels verdwenen, omdat de tijdsomstandigheden de ontwikkeling van het ver-

keer in den weg stonden en de exploitatiekosten niet werden vergoed.

Niet altijd hebben zulke bijzondere tarieven een rationeelen grondslag. De commerciële gedachte dat bij levering van groote hoeveelheden met een lagere prijs per eenheid kan worden volstaan is bij de spoorwegen niet altijd juist. De eenheid is hier de afstandskilometer en daarmee zijn *in 't algemeen* en gemiddeld de kosten van vervoer evenredig. Ik zeg in 't algemeen; wanneer b.v. tusschen Amsterdam en Groningen twee plaatsen in een coupé voortdurend ombezet zijn gebleven, dan hadden daarop twee reizigers genoeg zonder kosten kunnen worden vervoerd; maar in alle treinen is gemiddeld een zeker percentage ombezet, omdat gerekend moet worden op tijdelijken of plaatselijken toeloop en de opbrengst der vervoerde reizigers moet de kosten van die ledige plaatsen dekken. Er zijn nog meer factoren, die de evenredigheid verstoren, ik laat die hier buiten bespreking. Bij tariefmaatregelen, die verkeersontwikkeling beoogen, wordt echter veelal de theorie ter zijde gesteld en het gevolg daarvan is, dat men eigenaardige tegenstrijdigheden te zien krijgt: verlaging voor groote afstanden, d.i. voor een groote hoeveelheid eenheden; verlaging voor buurtverkeer, d.i. voor een kleine hoeveelheid. Toch hebben beide maatregelen reden van bestaan om het publiek, dat anders wellicht thuis zou blijven, mobiel te maken en de treinen te vullen. In die richting hebben sterk gewerkt de vroegere vacantiekaarten, goedkoopere rondreizen of uitstapjes, speciale vacantiekaarten, enz. Dergelijke maatregelen treffen echter geen doel in tijden van depressie, wanneer ontspanningsverkeer gering is en men dus slechts een geschenk zou geven aan het vervoer, dat, tegen gewoon tarief, toch zou hebben plaats gehad.

Een ander middel om het verkeer te stimuleeren bestond in den verkoop van een groot aantal kilometers of bepaalde reizen tegelijk, met of zonder reductie, in den vorm van kilometer- of coupombboekjes. Daarbij rekent men dan op de menselijke eigenschap, dat gemakkelijker uit een voorraad wordt geput dan dat het dagelijksch gebruik moet worden betaald.

Naarmate de economische toestand zich herstelt of stabiliseert zal het mogelijk zijn van die bijzondere tarieven in den vroegeren of in nieuwen vorm weder partij te trekken; waar alle kosten op een hooger niveau staan, zal ook het peil der tarieven zich daarnaar moeten richten. Het terrein van de koopkracht van het geld of de algemeene duurte zal ik hier echter niet betreden. De wederinvoering van vacantiekaarten voor onbepaalde afstanden in dezen zomer, is een stap in de hierbedoelde richting; de prijzen zijn voor de drie klassen resp. f 10,—, f 7,50 en f 5,— tegen f 4,—, f 3,— en f 2,— vóór den oorlog of 2½ maal zoo hoog. Ook hebben de z.g. „goedkoopere treinen” 2e en 3e klasse voor ééndagsuitstapjes, hunne intrede weer gedaan met nog lagere prijzen. Bij het normale tarief van 6½, 4½ en 3¼ cent per kilometer geven de vacantiekaarten feitelijk gratis vervoer op afstanden boven 154 kilometer, evenals vroeger de kilometerkaarten dit deden boven 200 KM. Het resultaat zal een aanwijing kunnen zijn of in die richting kan worden voortgegaan; bijzondere faciliteiten hebben slechts dan zin als er zoodanig gebruik van wordt gemaakt, dat de opbrengst de extra kosten overtreft en het is niet gemakkelijk dit vast te stellen. Bijzondere tariefmaatregelen ten aanzien van het reizigersvervoer hebben bovendien dikwijls het medeel, dat zij de gelegenheid tot ontduiking bevorderen en dan een scherpere en meer ingewikkelde controle noodig maken, ook met vermeerdering van administratieven omslag.

Voorts moet niet uit het oog worden verloren, dat hooge spoorwegtarieven weliswaar deel uitmaken van hooge kosten van het levenspeil, maar dat als de verlaging zich niet afspiegelt in een betere verhouding tusschen ontvangsten en uitgaven van het bedrijf, men het tekort op zijn belastingbiljet blijft terug-

vinden. Het zou dan slechts een verplaatsing van lasten zijn, waaraan de billijkheid ontbreekt en het is derhalve geboden met de grootste omzichtigheid te werk te gaan.

In het voorgaande is herhaaldelijk sprake geweest van de kosten van een vervoer; dit overzicht zou niet volledig zijn indien ook van dit begrip niet een nadere toelichting werd gegeven.

De kostprijs is niet dezelfde voor personen- en goederenvervoer, niet dezelfde op alle lijnen, niet dezelfde voor alle treinen, ze is zelfs verschillend in verschillende perioden van het jaar, m.a.w. een algemeene kostprijs voor een bepaald soort vervoer bestaat niet.

Rente van aanlegkapitaal en van het voorhanden rollend materiaal, huur van spoorwegen zijn factoren die onafhankelijk zijn van het gebruik dat van een lijn wordt gemaakt. Dit geldt ook voor de kosten van wegbewaking, onderhoud van gebouwen, voorpleinen, toegangs- en overwegen, enz. Per eenheid, dat is de treinkilometer, of beter nog de askilometer, worden ze dus lager bij uitgebreider dienst. Andere rubrieken zijn evenredig met het aantal askilometers, bijv. steenkolen en smeermiddelen en onderhoud van het materieel.

Weer andere nemen wel toe of af met de frequentie van het treinverkeer, maar zijn daaraan niet steeds evenredig; dikwijls maakt bijv. de dienstregeling het mogelijk met hetzelfde locomotief- en treinpersoneel belangrijk meer kilometers te rijden dan in andere.

Hieruit volgt, dat één trein meer, in het eene geval nagenoeg alleen de kosten van steenkolen en smeermiddelen medebrengt, terwijl in een ander geval het indienststellen van een extra stel locomotief- en treinpersoneel noodig is en zelfs uitbreiding van stations- en bewakingspersoneel vereischt wordt als de dienstduur op het baanvak er voor moet worden verlengd. Omgekeerd kan één trein minder soms een belangrijke besparing te weeg brengen.

In 't algemeen kan wel gezegd worden, dat bij een grooter aantal treinen de kosten per eenheid dalen; toch is dit geen reden om de dienstregeling uit te breiden als er geen voldoende verkeer is, daar dan toch de kosten in absoluten zin toenemen.

Op een druk bezette lijn met goed gevulde treinen, d.i. een lijn met groote verkeersdichtheid als b.v. Amsterdam—Rotterdam, zullen de kosten per eenheid laag en de opbrengst hoog, d.w.z. de exploitatiecoëfficiënt gunstig zijn, terwijl op een lijn met zwak verkeer als b.v. Vlissingen—Roosendaal de kosten per eenheid aanzienlijk hooger moeten zijn en, zelfs bij een gelijke bezetting der treinen, het overschot veel geringer.

Een goed beleid brengt mede, dat iedere lijn het aantal reizigerstreinen heeft, die het verkeer vereischt, niet meer en niet minder. Dit neemt niet weg dat er lijnen zijn, waar men door het verkeer geheel stop te zetten een aanzienlijk verlies zou ontgaan. Hiertegen verzetten zich echter de concessiebepalingen; de taak der spoorwegen is nu eenmaal de exploitatie van een geheel net, waarvan de winstgevendste lijnen, de kosten der andere moeten goedmaken. Ware de H.I.J.S.M. gebleven binnen hare oude grenzen, de lijn Amsterdam—Rotterdam, dan zou zij waarschijnlijk een der rijkste maatschappijen van Europa zijn en toch hare tarieven laag kunnen houden; thans moet de voordeelige exploitatie van deze lijn de Maatschappijen in staat stellen op andere lijnen een dienst te onderhouden, die voldoet aan de maatschappelijke behoeften van de streek. Men is alzoo gedwongen slechts rekening te houden met een gemiddeld resultaat.

De jaarverslagen der maatschappijen geven tal van bijzonderheden van opbrengsten en kosten, het is echter niet mogelijk daaruit de uitkomsten per eenheid op de afzonderlijke lijnen af te scheiden; men vindt er slechts totalen en gemiddelden voor het geheele net en

ziet daaruit o.a. dat de exploitatie-coëfficiënt is gestegen van ruim 70 pCt. in 1913 tot bijna 100 pCt. in 1921; hieronder zijn niet begrepen de z.g. vaste lasten, die zijn gestegen van rond f 16.000.000 tot ruim f 33.000.000. Met een door ervaring geoefend gebruik van oordeelkundig voor bepaalde doeleinden verzamelde cijfers en gegevens, kan de bedrijfsleiding zich voldoende rekenschap geven van de kosten die een plaatselijke uitbreiding van de dienstregeling medebrengt; en evenzeer wat daarop kan worden bespaard, zonder aan de eischen van het verkeer tekort te doen. Men zou dit kunnen noemen de economie van de dienstregeling. Bij de samenstelling hiervan is te letten zoowel op een productief gebruik van personeel en materieel, als op de verkeersbehoeften van de streek. Het valt te betwijfelen of, bij de aandacht, die hieraan bij voortduring wordt geschonken, vooral nu ten gevolge van de fusie concentratie van het verkeer mogelijk is en geen treinen voor concurrentie-doel-einden meer noodig zijn, nog besparingen van beteekenis zouden zijn te verkrijgen. Stellig zullen dáaruit de vereichte millioenen niet worden gevonden.

En zoo komt men steeds weer terug tot het uitgangspunt dat de besparing in hoofdzaak moet worden gevonden op de personeeluitgaven. Dit komt overeen met wat zich in alle takken van nijverheid, den landbouw en den handel openbaart en waarvan het resultaat moet zijn dat het levensonderhoud voor het geheele volk goedkoper wordt, ook voor het spoorwegpersoneel. Even onbillijk als het daarom zou zijn het spoorwegpersoneel van loonsverlaging vrij te stellen, zou het zijn als men die verlaging gepaard aan verruiming van arbeidstijd niet ook toepaste op personeel werkzaam in andere openbare diensten en de administratie van Rijk, Provincie en Gemeente, dat in de laatste jaren een overeenkomstige opvoer van het loonpeil ten deel viel.

Door loonsverlaging en meer werk tast men de duurte in den wortel aan en moeten alle benodigdheden goedkoper worden, waarvan ten slotte lagere tarieven weer het gevolg zullen kunnen zijn. Het lagere loon behoeft dan geen vermindering van den levensstandaard te zijn, al zal men zich aanvankelijk eenige opoffering moeten getroosten. Waar men met een cirkelgang van oorzaak en gevolg te doen heeft, is het onvermijdelijk den cirkel ergens aan te tasten en ligt het voor de hand, dat men dit doet op het punt, waar een onregelmatigheid in den samenhang kan worden aangetoond.

Bij de beoordeeling van onze spoorwegen vergete men niet dat tot 1914 het spoorwegwezen zich gedurende drie kwart eeuw *gaandeweg* had opgebouwd en ontwikkeld tot wat het toen was. Reuzensprongen zijn daarbij niet gemaakt; in al dien tijd is er feitelijk niets gebeurd, wat in het uiterlijk aanzien en in het systeem een in 't oogvallende ommekeer te weeg bracht. Wel werden gretig de nieuwe middelen aangewend, die de techniek telkens aan de hand deed, om verbeteringen aan te brengen en het geheel op te voeren tot het snel, regelmatig, veilig en goedkoop vervoermiddel, zooals we het vóór den oorlog hebben gekend. De oorlog bracht aan het spoorwegbedrijf een geweldigen slag toe, die weliswaar het werktuig als zoodanig ongeschonden liet in zijn oude volkomenheid, maar de economische verhoudingen, waaronder het moet worden gehanteerd geheel veranderde. Het publiek snakt thans naar herstel van den vroegeren toestand; maar evenals op ander gebied, zoekt men ook hier nog naar de middelen om dit herstel te bevorderen.

De geheele samenleving, nog in het bezit van de oude beschavingsvormen, de oude schatten van wetenschap en kunst, en van alles waaraan het leven zich gehecht had, tracht nog steeds zich in den ouden toestand staande te houden, terwijl het economisch verval, tijdelijk achter een schijnwelvaart verborgen, om zich heen grijpt en de gevolgen der crisis zich

meer en meer voltrekken. Zal niet te eeniger tijd blijken, dat het evenwicht nimmer op het niveau van hetgeen wij hebben gehad, zal worden teruggevonden? Alom wordt versobering gepredikt, doch tegelijk wordt verlangd meer geld uitgeven om de rekeningen der bedrijven sluitend te maken, ook die der spoorwegen. Drukt dit niet op de noodzakelijkheid eener nieuwe oriëntering? Er zou dan wellicht een nieuw maatschappelijk evenwicht kunnen ontstaan op een ander peil, waarbij we ons veel van wat we thans als onmisbaar beschouwen, zullen hebben te ontzeggen.

Wat hiervan zij, in het proces dat we doormaken, zullen de spoorwegen hun rol hebben te spelen en het innige verband tusschen hun bedrijf en het maatschappelijk bestaan der volkeren, dwingt de bedrijfsleiding elk symptoom in de verdere ontwikkeling van den economischen toestand nauwlettend gade te slaan en haar gedragslijn daarnaar te bepalen.

Deze beschouwing past kwalijk in de nuchtere uiteenzettingen in dit opstel; toch heb ik gemeend haar niet achterwege te mogen laten, omdat zij de aandacht vestigt op het doorzicht en de inspanning, die van de spoorwegdirectie worden gevergd, nu zij zich bij de volvoering van haar taak voor geheel nieuwe problemen ziet geplaatst.

VAN KRETSCHMAR.

Hilversum, 1 Augustus 1922.

WERKLOOSHEIDSZORG EN WERKLOOSHEIDSVERZEKERING IN ZWITSERLAND.

In mijne brochure over de Werkloosheid weidde ik een hoofdstuk aan Zwitserland, er op wijzende dat men in het behandelde geen juiste omschrijving van Zwitsersche toestanden moest zien, omdat de gegevens te onvolledig waren. Toch werd betoogd, dat — zelfs bij die onvolledigheid — een blik op Zwitserland van waarde moest zijn wegens de bijzondere beteekenis van aangehaalde wettelijke voorschriften en instructies van den Bondsraad.

Nu word ik voortdurend aangevallen over hetgeen ik schreef ten aanzien van Zwitserland, waarbij ten onrechte wordt gezegd, dat ik Zwitserland zoude hebben gequalificeerd als het land „waar men zoo gelukkig is de werkloosheidsverzekering niet te kennen”.

Doch laat ons niet ingaan op al deze aanvallen en ons bepalen tot mededeeling van een en ander, hetwelk verdient geweten te worden.

Met werklozenverzekering was men in Zwitserland langer en beter bekend dan in ons Nederland. Men had zelfs reeds mislukte proeven genomen met verplichte verzekering (o.a. St. Gallen).

In den oorlog heeft men bij de wet van 19 December 1917 een credit van frs. 225.000 verleend om aan de bestaande werklozenkassen daarmee 25 pCt. te betalen en de uitkeeringen aan werklozen verstrekt over de jaren 1915 en 1916.

Over de volgende jaren werd de subsidie verstrekt uit het fonds de chômage van 24 Maart 1917, welk fonds door zijn algemeene bestemming mede tot dit doel kon worden gebruikt. Voor 1921 werd daartoe uit dit fonds besteed ongeveer fr. 1.800.000, madat het percentage was verhoogd tot 33½ pCt.

Het bedoelde fonds raakte uitgeput en daarom werd bij de wet van 30 Juni 1922 bepaald, dat uit de gewone middelen de 33½ pCt. zal worden betaald, terwijl aan den Bondsraad is opgedragen de voorwaarden vast te stellen, waaraan de kassen moeten voldoen.

Nu we deze voorwaarden niet kennen, noch den aard der bestaande kassen, blijven we ook hier weder slechts beschikken over onvolledige gegevens.

Het bovenstaande doet toch reeds zien de groote tegenstelling tusschen Nederland en Zwitserland. Bij ons kregen de werklozenkassen door de noodregeling Treub (22 Augustus 1914) vrijwel onbepaalde beschikking over de staatsgelden en terecht schrijft de heer W. F. Detiger (De Vraagstukken der Arbeidsmarkt,

bl. 85): „Het verzekeringsbeginsel was onder de noodregeling zoek.”

Ook later onder het W. B. 1917 en onder de Noodwet 1919 kon men van het verzekeringsbeginsel dikwijls weinig bemerken. En hierbij komt de groote tegenstelling ten aanzien van Zwitserland uit. Daar is de verstrekte toelage werkelijk een aanmoediging en steun bij de eigen zorg van de betrokken personen.

Het is deze beperking, die de Zwitsersche Bondsraad er bij zijn besluit van 1919 toebracht bij de daar aangegeven maatregelen, den steun aan de verzekering uit te sluiten. En in antwoord op de van zekere zijde uitgeoefende drang om de verzekering geheel op den voorgrond te stellen, verklaarde de Bondsraad, dat bij de toen vereischte uitkeeringen de verzekering een valsche naam zoude zijn. De verzekering moest haar eigen karakter en haar eigen terrein behouden.

Ofschoon ik het bestaan der verzekering in mijn brochure had erkend, heb ik eerst thans door de publicaties van Feuille fédérale suisse van 7 Juni 1922 e.v. beschikking gekregen over meerdere, toch nog onvolledige, gegevens.

We mogen blijven wijzen op de volstrekt verschillende houding van Nederland en Zwitserland ten aanzien van de werkloosheidsverzekering. Bij ons is deze — zooals Detiger toegeeft (bl. 78) — door de vakvereniging voornamelijk ter hand genomen als belangrijk hulpmiddel in den loonstrijd. Men heeft van staatswege de arbeiders stelselmatig gedreven naar de organisaties met werkloosheidskassen. Wanneer men in dien strijd zoo sterk partij koos, zoo is dat, naar het schijnt, gegaan, zonder dat de volksvertegenwoordiging zich van de zaak rekenschap gaf. In Zwitserland was men waakzamer.

En nu beschouw ik Zwitserland niet als een utopia. Wel echter meen ik, dat van Zwitserland voor ons veel valt te leeren, vooral op het gebied van de werklozenzorg. Daarom wil ik hier nog eens met nadruk op een en ander de aandacht vestigen, mede met het oog op zeker streven om de aandacht daarvan af te leiden.

In Zwitserland (29 Oct. 1919) is als voorwaarde voor steun gesteld „la gêne”, men moet verkeerden in behoeftige omstandigheden. Ten onzent wordt bij de steunregeling van zijde van Binnenlandsche Zaken in toenemende mate het Zwitsersche voorbeeld gevolgd door het rekenen met den factor „behoefte”. Echter mog niet in voldoende consequentie.

Aan „Arbeid” blijft men o.a. verklaren: „De factor „behoefte” is aan het begrip verzekering vreemd”, daarmee steeds de zaak verkeerd stellende, omdat het niet betreft „het begrip verzekering”, doch „het begrip steun aan de verzekering”.

De heer Detiger (bl. 114), schaart zich hierbij geheel aan mijne zijde, wanneer hij erkent, dat met den factor „behoefte” bij steun aan de verzekering rekening moet worden gehouden.

Of en in hoever men in Zwitserland het vooropgestelde beginsel bij den steun aan de verzekering in de practijk handhaaft, daaromtrent ontbreken voorloopig alle gegevens.

Laat ons luisteren naar de volgende woorden uit de circulaire van 6 Juni 1922 van het Dep. fédéral de l'économie publique. „Enfin nous signalons encore à votre attention l'article 2 de cet arrêté (29 Oct. 1919) qui dispose, que, en cas de chômage habituel dans une profession, lorsqu'il s'agit donc d'une profession où il y a eu de tout temps et où il y aura encore à l'avenir des arrêts de travail intermittent — d'intéressé ne peut bénéficier de l'assistance que s'il lui est nécessaire de travailler hors de sa profession pendant la période de chômage professionnel et s'il ne peut trouver un travail de ce genre.”

Van verschillende cantons kwamen berichten, dat tegen dit voorschrift was gezondigd. Daarom wordt gewezen op den plicht van alle publieke organen om tegen misbruiken te waken.

In verband hiermee wijs ik op de tot de bouwvakarbeiders behorende grondwerkers, die een hoog werkloosheidsrisico hebben. Tot de grondwerkers behooren de zogenaamde „polderjongens”, krachtige mannen, die in korten tijd veel werk verrichten en daarom ook een hoog loon verdienen. Zij waren van ouds een paar wintermaanden werkloos, zij gaven het duidelijk voorbeeld van „chômage habituel dans une profession”. In de wintermaanden leefden zij van het in den zomer oververdiende of zij genoten ook wel bij de winkeliers eenig wel gemotiveerd crediet met het oog op de volgende zomerverdienste.

Wanneer men nu deze menschen in den normalen tijd van werkloosheid bijspringt, zoo ondermijnt men hun gevoel van verantwoordelijkheid en verkwest noodeloos het geld der belastingschuldigen. Tegen zoo iets waakt in Zwitserland het Dép. féd. de l'économie publique. Wat doet echter in Nederland het Dep. van Arbeid? En is er geen aanleiding tot waakzaamheid? Men onderzoekte het eens te Hattem en elders, in de plaatsen waar de polderjongens bij groepen gevestigd zijn.

In Zwitserland dreef de waakzaamheid ook tot het maken van een straffebepaling voor het geval van onjuiste opgaven, ter verkrijging van uitkeering. Terwijl fraude ten onzent van allerlei zijde wordt geconstateerd (Detiger) bleef men volstrekt werkeloos, ofschoon men zeer wel wist, dat men onder het beperkte begrip „oplichting” de meeste gevallen niet zoude kunnen brengen. Zoo valt op het besproken terrein van Zwitserland veel te leeren, ook al is het geen Utopia. Ik noemde slechts een paar sprekende voorbeelden. Er is echter veel meer.

R. A. FOCKEMA.

DE GELDELIJKE UITKOMSTEN VAN HET STAATSSPOORWEG (S.S.)-BEDRIJF IN INDIË.

IV. (Slot).

Het in de voorgaande nummers gepubliceerde artikel was reeds aan de redactie der Econ.-Stat. Ber. verzonden, toen de nummers van 1 en 8 Maart 1922 van dit orgaan in Indië aankwamen. Waar de heer Caspersz in die nummers zijn vroeger ingenomen standpunt verdedigde tegenover de daarop door den Directeur van Gouvernementsbedrijven in de najaarszitting van den Volksraad uitgeoefende critiek, bestond er voor mij geen reden de door mij gegeven uiteenzetting, welke geheel op zichzelf stond, te herzien.

Aan mijn artikel heb ik dan ook heel weinig toe te voegen. Alleen dit:

De heer Caspersz schrijft, dat men het thans wil doen voorkomen, of de tariefsverhoogingen achterwege gebleven zijn uit overwegingen van sociaal-economischen aard. „Zoover is destijds heusch niet gedacht”, aldus de geachte schrijver, zonder zweem van bewijs.

Nu toonde ik in het 3de deel van mijn artikel reeds aan, dat reeds in 1916 tariefsverhoogingen beraamd werden. En dat wel degelijk sociaal-economische overwegingen daarbij golden, blijkt uit de volgende aanhaling uit den brief van den bedrijfsleider, den heer Damme, aan de chefs der afdelingen van Vervoer en Handelszaken. Na erop gewezen te hebben, dat vrachverhoogingen niet *mir nichts dir nichts* kunnen worden ingevoerd, dat deze groote gevaren door vermindering van het vervoer kunnen opleveren, gevaren, welke met name genoemd worden en welke aan de staatshuishouding meer nadeel kunnen berokkenen dan de vrachverhoogingen, op andere trajecten verkregen, voordeel brengen, vervolgt het toenmalig hoofd der S.S.:

„Voor alles dient de vrachverhooging zoodanig te zijn, dat de weinig kapitaalkrachtige en een gering weerstandsvermogen bezittende inlander, daarvan zoo min mogelijk nadeel ondervindt.”

Ook het door mij aangehaalde advies der Commissie in zake de Landbouwnijverheid weerlegt de bewering van den heer Caspersz, dat aan factoren van

sociaal-economischen aard in de crisisjaren niet gedacht zou zijn, wel voldoende.

Het middel door den heer Caspersz in September 1921 aan de hand gedaan om de inkomsten der S.S. op te voeren, was onjuist en uit sociaal-economisch en uit bedrijfsoogpunt. In tijden van malaise, bij sterk dalende trafiek voert men niet straffeloos tariefsverhoogingen in, vooral niet als tengevolge van het verminderde vervoer plotseling een overvloed van materieel en ook van personeel beschikbaar is. Dan is het tijd om na te gaan of men niet door vrachtsverlaging kan krijgen, wat door vrachverhooging zeker niet te bereiken is; of *dit* bij de S.S. is nagegaan, daarvan ben ik onkundig.

De heer Caspersz raadt aan het slot van zijn jongste artikel de instelling van een Raad van Bijstand aan. Van zulk een college gaat een groote preventieve werking uit, zegt de heer Caspersz. Dit wil dus zeggen, dat de heer Caspersz vooropstelt, dat de voorstellen der bedrijfsleiding als regel ondoordacht of verkeerd zijn.

Werkt een dergelijke commissie ook op goede voorstellen niet preventief? Of zal zij daar „stuwend” functioneeren? Wat verstaat men voorts onder „verkeerde” en „goede” voorstellen? Zooals zij volgens normale begrippen zijn, of wel zooals zij jaren later in crisistijden gezien moeten worden? Zeer beslist zegt de heer Caspersz, dat zoo'n college een werk als de electricificatie Batavia-Buitenzorg gekeerd zou hebben. Misschien heeft de heer C. gelijk; een andere vraag is of het resultaat over eenige jaren niet als dom en kortzichtig uitgekreten zou zijn geworden. Men kan toch niet aannemen, dat een dergelijk college onfeilbaar is en over waarzeggend vermogen beschikt. Regeeren en zaken leiden zou dan al heel gemakkelijk wezen. Een moeilijkheid van practischen aard is nog, dat mogen in Holland bekwame krachten te vinden zijn, in Indië zulks niet het geval is; mannen, die de algemeene ontwikkeling hebben om zitting in zoo'n college te nemen, zijn altijd reeds met hun eigen en ander werk overladen. Een dergelijke Raad zal daardoor ondeskundig zijn en de bedrijfsleiding raakt daardoor opgeschreept met ondeskundige betweters of ondeskundige jabloers; dillettantisme zal hoogtij gaan vieren.

Bovendien komt er een schakel meer in het toch al stroeve raderwerk, met gevolg, dat het bedrijf nog moeilijker zal zijn te leiden, dan het nu als is.

De heer Caspersz haalt, om zijn advies kracht bij te zetten, een geheel *denkbeeldig* geval van de z.i. goede werking van zoo'n Raad van Bijstand aan, ik wil daartegenover stellen een *reëel* geval van de *slechte* werking — in de oogen van den heer Caspersz zelf, die de tariefspolitiek der S.S. als de oorzaak der z.i. slechte financiële uitkomsten beschouwt. Een soort Raad van Bijstand op tariefgebied bezat men reeds in 1916 en wie was het, die de door de bedrijfsleiding voorgestelde en breed gemotiveerde tariefsverhoging ontried? Het antwoord kan men in mijn artikel vinden.

Neen, ook bij de instelling van een Raad van Bijstand zal men geen baat vinden. Die krijgt men alleen door een doelmatige organisatie — een éénhoofdig bestuur, verdeling van het net in overzichtelijke groepen — en beperking van de bemoeienis ook als straks weer betere tijden aanbreken. Waar uitbreiding noodig is, geschiede dit in gematigd tempo op de wijze als dit vroeger plaats had.

In deze tijden, waarin staatsbedrijven kraken — evengoed als de particuliere —, waarin de tegenstanders van staatsexploitatie hun pijlen tegen dat stelsel richten en een leus gevonden hebben, welke door de groote menigte gretig aanvaard wordt, is het geen dankbaar werk de handschoen voor dat stelsel op te nemen. Het wil mij voorkomen, dat men voor de beoordeeling van een stelsel niet aan een bepaalde crisisperiode moet blijven hangen, doch zich op een

hooger standpunt moet plaatsen en ook moet rekenen met het feit, dat straks weer normale toestanden zullen intreden. Argumenten van den heer Caspersz, dat ambtelijke leiders onvoldoende letten op de geldelijke uitkomsten, omdat de prikkel ontbreekt om daaraan veel aandacht te schenken, worden door het groote publiek toegejuicht. Dat *plichtsgevoel* een factor is, welke meespreekt, daarover wordt gezegen; bij de Staatsspoorwegen werd harder gewerkt, dan waar ook in het particuliere leven, en mannen als Maarschalk, Derx, Kempees, Ruijs, van Stipriaan Luiscius, Weijerman, Asselbergs en Damme, om maar eenigen te noemen, gaven zich geheel aan hun taak, welke mede bestond in behartiging der geldmiddelen; daarnaast behartigden zij eveneens de andere aan hen toevertrouwde belangen d.w.z. zij zorgden, dat de sociaal-economische factoren behoorlijk tot hun recht kwamen. Dat de geldelijke aangelegenheden behoorlijk verzorgd werden, wijst ook de praktijk uit; in dit opzicht moge ik ook verwijzen naar de weeklacht van een ander Indisch tramwegman, nog geen vier jaar geleden, die het volgende als antwoord, op een door hem gestelde vraag, deed drukken:

„Men mag het in twijfel trekken, doch het is aan geen twijfel onderhevig, dat de spoorweg — (d.i. de S.S.) „ambtenaren in hun al te grooten ijver voor de behartiging der hun toevertrouwde belangen, de grens van het „behoorlijke en betamelijke overschreden.” En van „al te „sterk sprekende négociante neigingen in regeeringsbureaux.”

„Effen is slim treffen”, zegt een oud spreekwoord. Wie door den één te négociant geoordeeld wordt, wordt door den ander als te ambtelijk op zij geschoven. Een stelsel is op dergelijke argumenten niet te veroordeelen, noch te verdedigen.

De eerste jaren zal de critiek nog wel doorgaan en daar is op zichzelf veel voor te zeggen. Opbouwende critiek, zooals trouwens ook de heer Caspersz grootendeels geleverd heeft, zelfs al is deze naar anderer inzichten niet altijd juist of billijk, opent de oogen voor gemaakte fouten, spoort aan om naar verbetering te streven. Dat deze dadelijk zal intreden, kan niemand verwachten. Eenmaal getroffen maatregelen kan men in een groote organisatie niet ongestraft dadelijk stop zetten zonder groote schade voor de toekomst te veroorzaken.

Aan het slot van mijn artikel vermeldde ik reeds, dat men naar mijne meening op den goeden weg was. De tijd zal leeren of 'dit juist gezien is; veel zal er van afhangen of Indië in het algemeen al of niet spoedig den tijd van inzinking te boven komt.

S. A. REITSMA.

Bandoeng.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

De mistukking der Londensche Conferentie; nieuwe plannen voor internationale crediten; dollarkoers en kolenverscheppingen; plannen voor een Imperial Conference.

Onze Londensche correspondent schrijft ons, d.d. 19 Aug. 1922:

It will not be necessary for me to state that the event which has overshadowed all others during the past seven days is the breakdown of the London Conference. This event which came with almost dramatic suddenness on Monday evening was as is known brought about by the failure of this country and France to agree as to the exact treatment to be adopted in respect of the German mines and forests and it seems highly probable that with a little more goodwill on both sides an agreement could have been reached on this subject. The question which presented itself to the thinking public of this country, as probably of all others, was what action France was likely to take. While it was agreed on all sides that a rupture with our Allies would be most unfortunate, widely different views were ex-

pressed as to the probability of such an event. The „Times” still harping on the Balfour Note seemed to be of the opinion that the issue of this ultimatum on the eve of the conference was responsible for its failure and might even lead to a definite rupture while the Manchester Guardian adopting a less materialistic standpoint firmly declared that there could be no question of a dissolution of the entente which was built on the mutual respect of the two nations for one another, though it admitted the possible disappearance of the formula by which this feeling had come to be represented. Gradually throughout the week the fear of an open breach has been weakened and now despite the semi-inspired utterances of a section of the Paris Press and their repetition in our papers the view is gaining ground that a way out will be contrived by the Reparations Commission. As one result of the announcement in last night's papers that some four days will have to elapse before the decisions of this body can be reached the subject has now lost some of its prominence in the Press, though it is still the chief preoccupation of the financial and commercial community. It is significant of the attitude of the nations at the moment that Mr. Lloyd George's suggestion that the points in dispute should be referred to the League of Nations for settlement was bluntly refused by M. Poincaré. A settlement of the questions of reparations and international indebtedness is desired and it is desired at once. The somewhat lengthy procedure of the League is too slow for those who would have the problem solved — by force — in the course of a week: in a word the compulsory cooling off period which is perhaps the main strength of the League is now to be avoided. Financial opinion in this country is clear that a settlement by the Commission is the best that can be hoped for and does not see what France can hope to gain by the occupation of the Ruhr. I have several times had it put to me within the last few days, and sometimes from the most un-expected quarters, that such a course would only involve expense beyond any sum, expressed in gold values, which could be extracted from a recalcitrant and disorganised Germany. Further this does not take account of the possible political results in that country. Already the fall in the value of the mark, to which I shall refer in more detail later, threatens to raise in Germany certain political questions in an acute form and it is quite certain that the social upheaval and consequent economic disorganisation which will inevitably follow the complete collapse of the German exchange, will far exceed both in degree and in kind anything that has so far been witnessed in Austria.

Some of the less optimistic people are inclined to the belief that France will in fact take these drastic steps but even so there is every reason to believe that the intelligence of the French people will soon make it clear to them that nothing is to be gained by such an action.

To billet an army of occupation upon a country in order to force it to pay an indemnity to which it has agreed and which it is within its immediate capacity to pay is one thing and though in the long run it is even bad business it may certainly hasten the payment of the indemnity. It is however quite another matter to invade a country with a view to extracting by force a payment beyond its economic resources and if this lesson can be learnt without the complete collapse of Central Europe it may well be that a rupture would be cheap at the price.

As is not un-natural one result of the failure of the conference has been a new crop of suggestions for the solution of the double problem by some comparatively simple expedient. While most of these are theoretically sound they presuppose a degree of co-operation between the nations of Europe and America and a long-period

point of view, which to our misfortune we are at present far from attaining. The most recent of these and I believe the most comprehensive is that put forward by a writer in today's „Banking and Commercial Review” of the „Statist”. This provides for an international loan by the more prosperous countries to the needy ones for the purpose of balancing their budgets. Advances are to be made as and when required and in exchange the Governments concerned are to provide and execute schemes of financial reform calculated to restore equilibrium between revenue and expenditure in a period of from three to five years with extensions where necessary. The feature of the scheme is that these credits are not to be placed at the disposal of the Governments (borrowing for use within their own borders, but are to be employed for purchase of goods and services abroad at a rate of exchange determined once and for all at the moment of the first advance. It is also provided that foreign currencies shall be accepted at the same rates and it is hoped thus to stabilise the rates of exchange. The writer points out that though this of itself will not secure a constant internal purchasing power of the currency this will in fact be provided by the operation of the laws of supply and demand, since a rise in prices will attract goods to the country in which it takes place, because the importer will be paid at the fixed rate. This in fact means a reversion to the gold standard as far as foreign trade is concerned but only for the borrowing countries, that is to say for those whose currencies are at the moment in the worst state. Subject to the great difficulty of persuading the wealthy to lend and the indigent to borrow on such terms the plan is on the whole excellent.

The foreign exchange market has of course been much disturbed by the failure of the Conference and possibly still more by the anxiety which has followed it. The franc exchanges have suffered but now have made slight recoveries. Some measure of the effect upon German credit and the estimated hopes of reconstruction for that country may be gathered from the fact that at yesterday's highest quotation of 5610 to the pound sterling the value of the mark in London was only three eighths of that when I last wrote. It is not to be supposed that the internal value has fallen as rapidly but there can be little doubt that all trade must have been severely hampered. The continued rise of prices in America and their level course here have done much to counteract the usual seasonal movement in the dollar exchange, while the greatly increased coal shipments to which I referred last week have caused it to move in our favour the highest point touched being 4.49 dollars to the pound sterling. No figure of shipments is available but the opinion generally held, that this week's output would show a considerable increase, has been fully justified. The figures given by the Board of Trade are 5.121.600 tons as compared with 4.989.100 tons last week and with 3.623.200 tons for the corresponding week last year. With the exception of the week ended April 29th, when 5.160.100 tons were raised, this is the highest reached this year, though the output of each of the last three weeks in February and the first week in March run it very close, the amount in each case being over five million tons. The settlement of the American strike in so far as it concerns the bituminous mines and the probability of a very early agreement in the anthracite mines will however shortly close this market, though it is not improbable that considerable quantities will be required for another week or two. Meanwhile the refusal of the trimmers and teamers on the Tyne to working a third shift has led to very considerable congestion in that area with the result that most of the collieries in the district are periodically idle because the railway companies

are unable to un-load any more coal at the docks.

At a meeting held last month of the Association of British Chambers of Commerce a resolution was un-animously passed in favour of calling, at an early date an Imperial Conference representing the self-governing dominions, the British Government and the commercial and industrial communities with the object of concerting further measures to meet the requirements of the present situation. The main subjects to be considered if the conference is convened will be the opening up of new areas and the extension of the activities within the Empire with the object of providing employment for part of what must be regarded in existing conditions as our surplus population. Work which has already been achieved on these lines is the development of large tobacco- and sugar-growing industries and the search for new cotton lands to replace the supplies which the ravages of the boll weevil and the growth of the internal demand make it impossible for the United States to continue to provide in sufficient quantities to satisfy the Lancashire industry.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Juli 1922, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van Juli 1921.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op f 1.077.247.973, waarvan f 774.000.215 op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het leeningfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geen verzwaaring van belastingdruk medebrachten — is in totaal eene som van f 1.345.333.579 ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 41.323.732 op tegen f 39.238.158 in Juli 1921 en vertoonden mitsdien een vooruitgang van f 2.085.574. De totale opbrengst in de afgelopen maand overtrof de raming met een bedrag van f 5.523.649.

De opbrengst over de eerste zeven maanden van 1922 overtrof de opbrengst over de overeenkomstige maanden van 1921 met een bedrag van f 4.114.537, terwijl de raming met een bedrag van f 7.765.375 werd overschreden.

In vergelijking met Juli 1921 vertoonden in Juli 1922 vooral de inkomstenbelasting, de suikeraccijns, de geslachtsaccijns, de successierechten, de rechten op den invoer en de loodsgelden een hooger opbrengst-cijfer. Daarentegen brachten minder op de overige directe belastingen, de wijn-, gedistilleerd-, zout- en bieraccijns, de zegel- en registratierechten en de statistiekrechten.

Van de directe belastingen vloeide deze maand alleen van de inkomstenbelasting een bedrag van f 12.144.864 in de schatkist, alzoo een bedrag van f 1.264.080 meer dan over Juli 1921. De overige directe belastingen vertoonden over de geheele lijn eene inzinking. Zoo bracht de grondbelasting f 31.427 minder op, de personeele belasting f 306.338; de dividend- en tantiëmebelasting f 160.647 en de vermogensbelasting f 404.721.

Lagere schatting van meubilair en motorrijtuigen is oorzaak, dat de personeele belasting terugliep; de tijdsomstandigheden weerspiegelen zich het duidelijkst in de cijfers der dividend- en tantiëmebelasting, die gedurende de laatste maanden aanzienlijk beneden die van het vorig jaar bleven.

De suikeraccijns, die de vorige maand met een bedrag van f 72.836 toenam, wijst deze maand een vooruitgang aan van f 784.184, wellicht een gevolg van het feit, dat de handel zich van voorraden voorziet, nu de suikerprijs stijgende is.

Eene bijzondere reden voor de geringe mindere opbrengst van den wijnaccijns (*f* 444) is niet op te geven.

Wat den gedistilleerdaccijns betreft, kan opgemerkt worden, dat er veel geruchten van fraude loopen. Gezien de mindere opbrengst over deze maand — *f* 450.918 — schijnen deze geruchten wel gegrond te zijn.

De bieraccijns leverde voor de schatkist *f* 38.943 minder op dan Juli 1921, een gevolg van de omstandigheid, dat het koude weder in dezen zomer het bierverbruik niet bevordert.

Voor de mindere opbrengst van den zoutaccijns (*f* 3.877) is geen bepaalde reden aan te wijzen.

De geslachtsaccijns, die de vorige maand van *f* 901.516 op *f* 800.490 terugliep, bracht deze maand *f* 102.065 meer op. Deze hoogere opbrengst is waarschijnlijk een gevolg van de hoogere vleeschprijzen van den laatsten tijd.

Ondanks de op 1 Maart jl. in werking getreden weinige overgangen van vast goed deden de registratie-over de afgelopen maand *f* 212.329 minder op, welke vermindering in verband staat met den gedrukten toestand in handel en nijverheid. De geringere opbrengst van de beursbelasting, *f* 214.643 tegen *f* 321.256 over Juli 1921, wijst er op, dat op de beurs weinig omgaat.

De geringe bedrijvigheid op emissiegebied en de weinige overgangen van vast goed deden de registratierechten van *f* 2.395.858 tot *f* 1.804.377 verminderen.

De invoerrechten brachten deze maand *f* 5.666 meer op; daarentegen liepen de statistiekrechten met een bedrag van *f* 59.458 achteruit. Bepaalde redenen zijn hiervoor niet op te geven.

Waarschijnlijk onder den invloed van het hoogere tarief brachten de successierechten deze maand *f* 1.300.444 op. Toch bleef de bate uit dit middel een vrij belangrijk bedrag beneden de raming (*f* 595.811).

Ten aanzien van de loodsgelden valt een vooruitgang van *f* 45.714 te boeken.

De tabaksbelasting leverde deze maand voor de schatkist een bedrag van *f* 812.890 op (de vorige maand bedroeg de opbrengst *f* 1.097.392).

Over het geheel genomen vertoont deze maandstaat een gunstig beeld. Het totaalopbrengstcijfer *f* 41.323.762 wordt alleen overtroffen door de opbrengst over Juli 1920 (*f* 44.201.616) en de opbrengst over Mei 1922 (*f* 42.485.801).

AANTEKENINGEN.

Het haven- en kadegeld te Rotterdam. — Gelijk bekend heeft de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam op 12 Aug. jl. een adres tot B. en W. dier gemeente gericht, waarin zij meent dit College ernstig te moeten waarschuwen voor de nadeelige gevolgen voor de haven van Rotterdam, indien de Gemeente de begin 1920 met 100 pCt. verhoogde kadegelden en ook de andere buitengewoon hoge kosten voor schepen zou blijven handhaven.

Een verbetering van de positie van onze haven tegenover concurrerende havens, aldus de Kamer, is niet alleen te vinden in verlaging van arbeidsloonen, ook niet in verdere offers of verliezen van werkgeverszijde, waarvan er reeds zijn, die met ondergang bedreigd worden; wil Rotterdam tegenover concurrerende havens hare positie trachten terug te winnen en in het algemeen niet nog verder achteruitgaan, dan is het geboden, dat de Gemeente er in beginsel toe besluite, desnoods gelijke tarieven, als in die havens gelden, te berekenen.

Ter adstructie van haar betoog legt de Kamer dan de volgende berekeningen over:

S.S. „NIJKERK”.

Hamburg:

Havengeld Mk. 0,26 per M³, netto Mk. 1332,20

Aanlegplaats Kai-Gebuehren

Mk. 84,— per verwerkte ton lading Mk. 29253,70

Rotterdam:

Havengeld *f* 981,78

Zonder vaste ligplaats zou moeten worden betaald voor het gebruik van een kade met loods:

a. liggende langs een loods op de Handelsterreinen begrensd door de Rosestraat, Binnenspoorweg en Koningshaven gedurende 7 dagen

126 × 7 × *f* 0,50 *f* 441,—

b. dito op Handelsterreinen daarbuiten

126 × 7 × *f* 0,60 *f* 529,20

S.S. „STREEFKERK”.

Hamburg:

Havengeld Mk. 0,26 per M³, netto Mk. 2815,50

Aanlegplaats Kai-Gebuehren

Mk. 84,— p. verwerkte ton lading Mk. 144476,60

Rotterdam:

Havengeld *f* 1050,24

Zonder vaste ligplaats zou moeten worden betaald voor het gebruik van een kade met loods:

a. liggende langs een loods op de Handelsterreinen begrensd door de Rosestraat, Binnenspoorweg en Koningshaven gedurende 7 dagen

127 × 7 × *f* 0,50 *f* 444,50

b. dito op de Handelsterreinen daarbuiten

127 × 7 × *f* 0,60 *f* 533,40

Het bezit van vaste ligplaats maakt de kosten voor een geregelde lijn belangrijk hooger in verband met de huurprijzen, die de Gemeente voor kadeterreinen verlangt.

S.S. „ROEPAT”.

Antwerpen:

Havengeld Frs. 2716,50

(Frs. 0,30 per ton Moorsom)

Aanlegplaats: een vast recht per loods van Frs. 13000,— per 3 maanden.

Rotterdam:

Havengeld *f* 1284,18

Zonder vaste ligplaats zou moeten worden betaald voor het gebruik van een loods met kade:

a. liggende langs een loods op de Handelsterreinen begrensd door de Rosestraat, den Binnenspoorweg en de Koningshaven gedurende 7 dagen

135 × 7 × *f* 0,50 *f* 472,50

b. dito op de Handelsterreinen daarbuiten

135 × 7 × *f* 0,60 *f* 567,—

S.S. „BOVENKERK”.

Antwerpen:

Havengeld Frs. 1341,60

(Frs. 0,30 per ton Moorsom).

Rotterdam:

Havengeld *f* 1006,08

Zonder vaste ligplaats zou moeten worden betaald voor het gebruik van een kade met loods:

a. liggende langs een loods op de Handelsterreinen begrensd door de Rosestraat, den Binnenspoorweg en de Koningshaven gedurende 7 dagen

127 × 7 × *f* 0,50 *f* 444,50

b. dito op de Handelsterreinen daarbuiten

127 × 7 × *f* 0,60 *f* 533,40

Het bezit van vaste ligplaats maakt de kosten voor een geregelde lijn belangrijk hooger in verband met de huurprijzen, die de Gemeente voor kadeterrein verlangt.

De economische gesteldheid van Tsjechoslowakije I. — Van de uit den oorlog ontstane nieuwe staten is Tsjechoslowakije een der rijkste. Het schijnt meer dan de meeste andere tot een snelle ontwikkeling voorbestemd te zijn, speciaal op het gebied van industrie en landbouw. De bevolking van Tsjechoslowakije is geschoold en ijverig. Het herstel van de financiën is in dit land reeds veel verder gevorderd dan in de overige staten van Centraal-Europa.

Evenals Zwitserland, bezit ook Tsjechoslowakije geen directen toegang tot de zee. Evenwel zijn haar belangrijkste rivieren (Donau, Elbe, Moldau) door de vredesverdragen geïnternationaliseerd.

Tsjechoslowakije beslaat een oppervlakte van ruim 142.000 KM.²; deze komt dus ongeveer overeen met de grootte van Engeland, Wales inbegrepen.

De bevolking bedroeg in Februari 1921 ruim 13 miljoen zielen, d.w.z. de bevolkingsdichtheid was 97 per KM.².

Waar reeds vroeger het tegenwoordige Tsjechoslowakije het voornaamste industriegebied van de oude Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie vormde en het grootste deel van den export opleverde, verwondert het ons niet, dat dit karakter van exportgebied te zijn, nog sterker naar voren is gekomen, nu het tot een zelfstandige staat geworden is. Hoe belangrijk de plaats was, die het Tsjechische gedeelte van Oostenrijk-Hongarije innam, kan blijken uit de volgende cijfers: het besloeg 25 pCt. van de geheele oppervlakte en 38 pCt. van den bebouwen grond en omvatte ruim 35 pCt. der bevolking, terwijl het 50 pCt. van de korenoogsten, en ruim 80 pCt. van de totale steenkool- en bruinkoolproductie opleverde; het spoorwegnet, op dit gebied gelegen, was 48 pCt. van het geheel.

De voornaamste centra van Tsjechoslowakije zijn Praag, Brno (Brünn) en Morasoka Ostrava; het laatste is het middelpunt van de kolenmijnen en ijzerindustrie. In het maandbericht van den Schweizerischen Bankverein over Tsjechoslowakije, waaraan een en ander is ontleend, worden vervolgens ook nog de andere belangrijkste plaatsen opgesomd.

Hoe sterk de landbouw er is ontwikkeld, blijkt uit de statistische gegevens, vervat in het Jaarboek 1921 van het internationaal Landbouw-Instituut te Rome, welke mededeelen, dat ruim 95 pCt. van de oppervlakte, die 14.048.000 HA. bedraagt, bebouwbare grond is.

Daarvan is echter in 1921 slechts een klein gedeelte nl. bijna 6 miljoen HA. bebouwd, aldus verdeeld: 3 miljoen HA. voor koren, ongeveer 200.000 HA. voor peulvruchten en grasplanten, ruim 200.000 HA. voor den verbouw van suikerbieten, ruim 600.000 HA. voor aardappelen, 1.200.000 HA. voor voedingsmiddelen, 58.000 HA. voor producten voor de landbouwindustrie en 32.000 HA. voor groententeelt.

In 1920 besloegen de bosschen met 4.660.000 HA., 34,7 pCt. van het totale productieve oppervlak.

Natuurlijk heeft de oorlog den landbouw erg achteruit doen gaan, doch in 1921 was men bijna weer op het punt van vóór den oorlog gekomen.

Hoewel 3 miljoen HA. voor korenbouw wordt aangewend, is de opbrengst hiervan toch nog niet toereikend voor de behoeften van de bevolking en moet er tamelijk veel meel en koren worden ingevoerd. De invoer van meel en koren bedroeg in 100 KG.:

	1919	1920	1921
meel	689.774	355.306	2.777.242
koren ..	2.811.242	3.191.216	5.496.432

Over de verdeling van den grond nog het volgende. Vóór den oorlog omvatte het grootgrondbezit in het Tsjechische gebied pl.m. 20 pCt., in Slowakije zelfs 28 pCt. van den bodem. Een der eerste maatregelen van de regeering van het nieuwe land is dan ook geweest de z.g. „Bodenreform”. De principieele stap werd gedaan door de wet van 19 April 1919, die later in verschillende nadere wetten ten uitvoer is gelegd. Deze „Bodenreform” beoogt in de eerste plaats een betere verdeling van den grond en in de tweede plaats de nationalisatie van goederen van buitenlanders. De volgende cijfers toonen aan, van welke betekenis deze hervorming voor het land is. In Bohemen alleen bezaten vóór de verandering 705.000 grondeigenaren minder dan 5 HA., samen 12 pCt. van het totaal aan grondbezit, terwijl aan de grootgrondbe-

zitters, ten getale van ongeveer 1500, 37 pCt. toebehoorde. In Slowakije bestond een nog sterkere wanverhouding: hier was slechts 5,7 pCt. kleingrondbezit, tegen 55 pCt. grootgrondbezit. Slechts een 25-tal grootgrondbezitters hadden samen een eigendom van 1.115.000 HA., dus gemiddeld 45.000 HA. per persoon. Er werd een speciaal bureau voor grondverdeling opgericht, belast met de controle van de uitvoering en de nakomingen van de wettelijke voorschriften. De nieuwe grondeigenaren moeten voor hun land den gemiddelden prijs over de jaren 1913—1915 betalen.

Alle landgoederen, die bestonden uit meer dan 150 HA. bouwland of meer dan 250 HA. anderen grond (bosch, weiden, vijvers enz.) werden onteigend. Een grondcrediet-organisatie maakt voor onbemiddelden, die gaarne land zouden kopen, den aankoop van onteigenden grond mogelijk; ook kunnen zij het eerst korten tijd in pacht verkrijgen.

Wat practisch de beteekenis van de „Bodenreform” is blijkt hieruit, dat de Tsjechoslowaaksche Republiek op een grondoppervlak van ruim 14 miljoen HA. door de onteigening rond 4.300.000 HA. heeft vrijgemaakt, bestaande uit 1.300.000 HA. bouwland en 3.000.000 HA. bosch en weiden. De hervorming betreft dus in de eerste plaats den boschbouw, waarin het grootgrondbezit overheerschend was. Deze bosschen zullen in de toekomst een der belangrijkste bronnen van inkomsten voor den staat kunnen worden.

Bohemen was het belangrijkste industriegebied van het voormalige keizerrijk Oostenrijk en leverde indertijd meer dan drie vierden van hetgeen Oostenrijk uitvoerde. Een bijzonder groote plaats nam het speciaal in op het gebied van de suikerindustrie (92 pCt.), de kolenproductie (80 pCt.), de katoenindustrie (80 pCt.) en de wolindustrie (90 pCt.), de ijzerindustrie (75 pCt.) en de machineindustrie (60 pCt.). De glasfabricage, porseleinfabricage, bierbrouwerijen en moutfabrieken van het oude Oostenrijk waren bijna uitsluitend geconcentreerd in het huidige Tsjechoslowakije.

Daar Tsjechoslowakije afgesloten ligt van de zee en al zijn grondstoffen van het buitenland betrekken moet, zijn vooral de veredelende industrieën tot ontwikkeling gekomen.

Gerekend naar het aantal personen, dat er in werkzaam is, staat de textielindustrie, waarin meer dan een half miljoen arbeiders werkzaam zijn, aan de spits. In de mijnen werken ongeveer 300.000 arbeiders, in de glas- en de aardewerkfabricage meer dan 150.000 en in de leerindustrie ongeveer 100.000.

Al produceerde in het voormalige keizer-koninkrijk Tsjechoslowakije de meeste steenkolen, toch is het hieraan niet bijzonder rijk, zelfs al telt men het Teschener bekken, dat thans drie vierden van de totaal-opbrengst levert, mede. Sedert 1913 is het met de kolenproductie aldus gesteld:

	1913	1919	1920	1921
	In tonnen van 1000 KG.			
Steenkolen	15.914.768	11.539.162	11.130.846	11.600.000
Bruinkolen	21.686.102	16.884.366	19.695.504	21.100.000

De rijkste kolengebieden liggen bij Ostrava-Karvin, Kladno, Pilsen, Falknov en Most Töplitz (de laatste twee leveren speciaal bruinkool). In 1920 werkten in de kolenindustrie 126.500 mijnwerkers, nl. 74.800 in 236 steenkolenmijnen en 51.700 in 159 bruinkoolgroeven. Het vredesverdrag van St. Germain verplicht Tsjechoslowakije, om een naar verhouding zeer groote kolenhoeveelheid — ongeveer een vierde van zijn totaalopbrengst — aan Oostenrijk en Polen te leveren, zoodat het nog verplicht is, zelf in te voeren. Daartegenover staat dat de bruinkoolontginningen veel meer opleveren, dan het land voor eigen gebruik noodig heeft; daarom is het dan ook in staat om een gedeelte van zijn tekort op de steenkool, te dekken door den uitvoer naar Duitschland van aanzienlijke hoeveelheden bruinkool.

Sinds kort koestert men groote verwachtingen van de tot nu toe weinig ontgonnen petroleumvelden van Slowakije; de meeste velden staan onder Fransche en Amerikaansche contrôle (o.a. van de Standard Oil Cy). Den 22en Juli 1919 werd een verstrekkend ontwerp tot bevordering der electricatie van het land, door gebruik te maken van de bestaande waterkrachten, aangenomen.

In de oude monarchie leverde Tsjechoslowakije meer dan de helft van de ijzerproductie. Vooral in Slowakije bevat de grond zeer veel ijzererts. In 1920 werd 1.700.000 ton ruw ijzer geproduceerd en 972.976 ton staal, nl. 163.644 Bessemer- en Thomasstaal en 792.794 ton Martinstaal.

Naast deze rijkdommen van den bodem heeft Tsjechoslowakije nog rijke antimonium-, tin-, koper-, mangaan-, kobalt- en nikkelmijnen, terwijl het ten slotte ongeveer het wereldmonopolie voor radium heeft.

Ofschoon in het land geen buitengewoon groote hoeveelheid ijzererts gevonden wordt, is er toch een tamelijk belangrijke machine-industrie, die ver boven eigen behoeften produceert. Sommige ondernemingen bezitten een wereldvermaardheid. Bij de Skodafabrieken, thans Tsjechisch geworden, heeft, naar men weet Schneider te Creusot door aankoop van aandeelen zich sterk geïnteresseerd.

Aan de sedert 1919 ter hand genomen systematische aanwending der waterkrachten voor krachtopwekking, hebben meerdere takken van industrie een belangrijke verhooging van productie te danken.

Naast de reeds eerder vermelde glas-, porselein- en kristalindustrie, textiel-, linnen- en katoennijverheid, moeten nog de hennep-, zijde- en lederindustrie genoemd worden en de wereldberoemde handschoenenfabrieken, alsmede de chemische fabrieken, 650 in getal.

De door den landbouw in het leven geroepen industrieën zijn vooral de ook reeds genoemde suikerfabrieken, bierbrouwerijen en moutfabrieken. De voornaamste plaats hieronder nemen de suikerfabrieken in, die vóór den oorlog vier vijfden van de Oostenrijksch-Hongaarsche suiker produceerden en 15 pCt. van de wereldproductie.

Volgens mededeelingen van het ministerie van Financiën, telde het land in 1918/19 een 164 fabrieken en 11 raffinaderijen, met een gezamenlijke jaarlijksche productie van 12.963.626.000 KG. netto. In de jaren 1913/14 was de productie van geheel Cis-leithanië aldus over de verschillende deelen van Tsjechoslowakije verdeeld: Bohemen 59,6 pCt., Mähren 34,1 pCt., Silezië 1,6 pCt., samen 95,3 pCt. (in 1909/10, 93,8 pCt.).

De volgende cijfers geven een overzicht van de ontwikkeling van de opbrengst van ruwe suiker in Tsjechoslowakije sedert 1918/19:

	1918/19	1919/20	1920/21	1921/22
		in 100 KG.		April/Oct.
Bohemen	3.772.003	3.033.768	3.991.507	4.026.844
Mähren	2.013.118	1.469.755	2.360.617	1.982.583
Silezië	122.337	67.277	109.392	65.527
Slowakije	329.976	503.366	710.879	517.536
	6.237.444	5.044.166	7.172.359	6.592.490

Vanaf het begin van den oorlog werd de suikerindustrie aan een zeer strenge controle onderworpen. De Staat had den suikeruitvoer gemonopoliseerd en wel door alles te centraliseeren bij de Tsjechoslowaaksche Maatschappij voor Suikeruitvoer te Praag. Deze alleen mocht aan het buitenland verkoopen; haar contracten echter behoeften de goedkeuring van den Minister van Financiën. De suikerfabrieken kregen voor de uitgevoerde suiker den binnenlandschen maximumprijs. Het verschil tusschen dezen prijs en de in het buitenland werkelijk verkregen opbrengst verviel aan den staat. Een kort geleden tot stand gekomen verordening van het ministerie van handel bepaalt, dat de suikeruitvoer 1 October 1922 weer vrij wordt.

Den 16en Augustus is in Praag de suikerbeurs heropend.

Wat hop-verbouw betreft, neemt Tsjecho-Slowakije in vergelijking met andere landen in verhouding tot de oppervlakte, de eerste plaats in, zoowel wat kwaliteit als quantiteit aangaat; absoluut genomen is het de vierde verbouwer.

De brouwerijen te Pilsen en Praag en de moutfabrieken van Tsjechoslowakije (er waren in 1920 135 fabrieken), die voor den uitvoer een zeer belangrijke plaats innemen, hebben aan de productie van hop en gerst hun bloei te danken.

De 625 brouwerijen zijn over het heele land verspreid. De moutfabrieken leverden in 1921 meer dan 800 miljoen KG. mout.

Alcoholstokerijen vindt men vooral in streken, waar veel koren en aardappelen verbouwd worden. De meer dan 1000 fabrieken verbranden jaarlijks ruim 1.200.000 HL.: Tsjechoslowakije is dan ook de grootste alcoholproducent van Europa.

Wat ten slotte de boschrijkmom van het land betreft, deze wordt met groot beleid beheerd. De staat zelf bezit 1.750.000 acres bosch.

Een grooten natuurrijkdom bezit het land in zijn minerale en warme geneeskrachtige bronnen, waarvan die te Karlsbad, Marienbad en Franzensbad en de radiumbron te Joachimstal de bekendste zijn.

BOEKAANKONDIGING.

„Landbouw en Democratie”, door J. Smid. — Rotterdam, MCMXXII.

De bekwaame referendaris bij het departement van Landbouw, die de kunst verstaat, gegevens, juist en volledig, over den Nederlandschen landbouw te verstrekken in leesbaren vorm, heeft het zijn plicht geacht zijn „maatschappij beschouwing” saam te vatten in een 114 bladzijden druks. Het boekje is onder bovenstaanden titel verschenen bij Nijgh & Van Ditmar en voert als ondertitel: „Het Streven der Democratie getoetst aan den Landbouw”. Beter nog had er m.i. kunnen staan: „Voorspiegelingen en Mogelijkheden”, want 's heeren Smid's voornaamste bekommernis is, dat de democratie in haar zucht tot behagen, genoodzaakt is veel in uitzicht te stellen, dat onmogelijk verwezenlijkt kan worden.

De schrijver wijst erop, dat de zoo ver van de natuur afstaande stedelingen den strijd om welvaart te zeer zien als een strijd tusschen groepen menschen, terwijl, en dat wordt in het werk scherp aangetoond, het in de eerste plaats is een strijd van den mensch met de natuur, welke laatste zich niet maar steeds meerdere hectoliters graan en grondstoffen af laat dwingen, ook niet na aanwending van meer arbeid en gebruik van meer hulpmiddelen.

Laat men toch, zoo betoogt de schrijver, den menschen in de steden niet diets maken, dat het nog zooveel beter kan worden, dat onze welvaart nog aanmerkelijk kan worden verhoogd, laat men liever bij hen aankweken het verantwoordelijkheidsbesef, bij landbouwers veel sterker aanwezig.

Een drietal hoofdstukken besteedt de schrijver aan een poging om de gedachten sfeer te beschrijven, waarin de menschen moeten worden gebracht, hoofdstukken die, al naar gelang van het standpunt van den lezer, zeer verschillend zullen worden gewaardeerd. Daaraan vooraf gaat een uiteenzetting over landbouwproductie in verband met het loonvraagstuk en hetgeen de schrijver daarover zegt, zou men gaarne gelezen willen hebben door hen, die tijden van sterk verhoogde welvaart meenen te mogen voorspellen.

E. v. W. R.

ONTVANGEN:

Het Pachtrecht door Ir. C. Nobel; gedrukt bij de N.V. Drukkerij en Uitgevers-Maatschappij „De Vlijt”, Arnhem—Doetinchem.

MAANDCIJFERS.
OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.
(In Guldens).

	Juli 1922	Sedert 1 Januari 1922	Overeenkomstige periode 1921
Directe belastingen.			
Grondbelasting	2.719.887	10.824.387	8.587.862
Personeele belasting ..	2.150.329	7.136.392	8.167.671
Inkomstenbelasting ..	12.145.324	78.699.312	71.009.772
Dividend- en tantième-belasting	1.707.510	7.045.464	13.439.498
Vermogensbelasting ..	587.818	10.178.603	10.054.693
Accijnzen.			
Suiker	4.340.181	23.947.515	21.458.596
Wijn	51.092	1.313.277	1.000.991
Gedistilleerd	4.652.175	34.377.664	32.613.717
Zout	122.833	797.687	856.170
Bier	439.511	2.384.994	2.129.140
Geelacht	838.714	5.325.214	6.831.254
Tabak	812.890	1.910.281	—
Belast. op speelkaarten	2.665	44.086	44.624
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.576.782	10.335.562	12.077.300
Registratierechten	1.804.377	11.929.086	20.826.210
Successierechten	3.570.856	23.826.083	17.956.883
Invoerrechten	2.878.881	22.139.886	21.222.906
Gouden en zilveren werken			
Belasting	68.552	515.460	483.861
Essaailoon	78	637	548
Statistiekrecht	268.207	1.945.195	2.205.579
Mijnen	67.065	353.981	260.803
Domeinen	128.820	1.108.998	1.079.708
Staatsloterij	9.055	417.363	414.653
Jacht en visscherij	135.255	194.600	206.080
Loodagelden	244.877	1.614.231	1.322.902
Totaal	41.323.732	258.365.958	254.251.421

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Juli 1922	Sedert 1 Januari 1922	Overeenkomstige periode 1921
Directe belastingen.			
Grondbelasting	544.634	2.169.445	1.722.045
Personeele belasting ..	388.899	1.402.017	1.633.726
Inkomstenbelasting ..	3.688.468	22.576.058	19.920.306
Vermogensbelasting ..	98.913	2.494.486	2.506.013
Dividend- en tantième-belasting	563.478	2.325.003	4.435.034
Accijnzen.			
Suiker	868.036	4.789.503	4.291.719
Wijn	10.218	262.655	200.198
Gedist. (binn.- en buitl.)	465.217	3.437.766	3.261.372
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	23.794	70.175	133.745
Totaal	6.651.657	39.527.108	38.104.158

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITEN-GEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Juli 1922	Sedert 1 Januari 1922
Verdedigingsbelasting Ia	180.767	3.056.691
Verdedigingsbelasting Ib	904.696	10.621.295
Verdedigingsbelasting II	3.695.168	22.358.304
	4.780.631	36.036.290
Oorlogswinstbelasting	1.093.023 ⁴⁾	27.711.005

¹⁾ Hieronder begrepen f 214.644 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissiehoofden in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 1.350.019. ³⁾ Idem f 2.097.292. ⁴⁾ Juli 1921 f 6.199.054.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.
GELDKOERSEN.
BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 4	18 Juli '22	Zweeds. R.ksbk 5	10 Mrt. '22
Bk. { Bel. Binn. Eff. 4	18 Juli '22	Bk. v. Noorw. 5	17 Aug. '22
Bk. { Vrsch. in R.C. 5	18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 3	2 Mrt. '22
Bk. van Engeland 3	13 Juli '22	Belg. Nat. Bk. 5-5	19 Mei '21
Duitsche Rijksbk. 6	28 Juli '22	Bank v. Spanje 5	18 Mei '22
Bk. van Frankrijk 5	11 Mrt. '22	Bank v. Italië 6	20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk. 7	30 Nov. '21	F. Res. Bk. N.Y. 4	21 Juni '22
Nat. Bk. v. Denem. 5	25 Apr. '21	Javaache Bank 3	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
19 Aug. '22	—	2 ¹ / ₂	2 ⁵ / ₈	4- ⁵ / ₈	—	3-3 ¹ / ₂ ¹⁾
14-19 A. '22	—	1 ³ / ₄ -2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₄ - ⁵ / ₈	4- ⁵ / ₈	—	3-3 ¹ / ₂
7-12 A. '22	2 ³ / ₄ - ⁷ / ₈	2- ¹ / ₂	2- ¹ / ₄	4- ⁵ / ₈	—	3 ¹ / ₂ -5 ¹ / ₂
31 J.-5 A. '22	2 ⁷ / ₈ -3 ¹ / ₄	2 ¹ / ₂ -3 ¹ / ₄	1 ⁷ / ₈ 2 ¹ / ₄	4- ⁵ / ₈	—	3-5 ¹ / ₂
15-20 A. '21	—	3 ¹ / ₄ -4 ³ / ₄	4 ³ / ₈ - ⁷ / ₈	4- ⁵ / ₈	—	5-6
16 21 A. '20	—	3 ¹ / ₂ -4 ¹ / ₄	6 ⁵ / ₈ - ³ / ₃	4- ⁵ / ₈	—	6-9
20-24 Juli '14	3 ¹ / ₈ - ³ / ₁₀	2 ¹ / ₄ - ³ / ₄	2 ¹ / ₈ - ³ / ₄	2 ¹ / ₈ - ¹ / ₂	2 ³ / ₄	5 ¹ / ₂ -7 ¹ / ₂

¹⁾ Notering van 18 Augustus.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Ook voor deze week was de grootste belangstelling weder op de markten gevestigd. Door de mislukking der conferentie werd het aanbod weder overwegend en ging het aanvankelijk behaalde avans weder geheel verloren. Zaterdag 11. werd er zelfs voor 0,19 afgedaan; slot 0,22%. De markten hebben natuurlijk de franken mede getrokken; er werden koersen van 20,30 en 19,25 bereikt. Ook hier was het slot wat beter: 20,55 en 19,52%. Zwitsersche francs iets luier (49,10—48,95). In ponden sterling was weinig variatie, ca. 11,49%. Dollars nog steeds in kleine posten van de bekende zijde aangeboden; van 2,57³/₄ kwam de koers op 2,56%. Scandinavische devisen, met weinig variatie, eerder wat vaster: 67,50—68, 55,40—55,55, 44,45—44,65. Spanje veel beter; de koers kwam op 40,10. Italië circa 11,60, met kleine schommelingen. Het aanbod van Oostenrijksche kronen was wederom groot; heden werden ze voor 32¹/₂ cent per kr. 10.000 aangeboden.

Een groote vraag was er voor Tsecho-kronen; de koers liep op tot 7,80, daalde daarna plotseling tot 7,15, om daarna even snel weder tot ca. 8,— te stijgen. Buenos-Aires flauwer op 93%. Indië daarentegen vaster; 98¹/₂ geld. De handel in Roemeensche Lei gaat weder tanen; de onlangs bereikte koers van 2%, moest weder plaats maken voor een notering van 1,95 (eerder nominaal!).

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen ¹⁾	Parijs ¹⁾	Berlijn ¹⁾	Weenen ¹⁾	Brussel ²⁾	New York ²⁾
14 Aug. 1922..	11:49 ³ / ₈	20.87 ¹ / ₂	0.31 ¹ / ₂	0.005 ¹ / ₂	19.80	2.57 ¹ / ₈
15 " 1922..	11.49 ³ / ₈	20.45	0.25	0.004 ¹ / ₂	19.37 ¹ / ₂	2.57 ¹ / ₈
16 " 1922..	11.49 ³ / ₈	20.52 ¹ / ₂	0.25 ¹ / ₂	0.004	19.42 ¹ / ₂	2.57 ¹ / ₂
17 " 1922..	11.50 ³ / ₈	20.32 ¹ / ₂	0.25	0.004	19.32 ¹ / ₂	2.57
18 " 1922..	11.50	20.47 ¹ / ₂	0.21 ¹ / ₂	0.004	19.47 ¹ / ₂	2.56 ¹ / ₂
19 " 1922..	—	—	—	—	—	—
Laagsted. w. ¹⁾	11.49	20.27 ¹ / ₂	0.19 ¹ / ₂	0.00 ¹ / ₂	19.25	2.56
Hoogste " " ¹⁾	11.50 ³ / ₈	21.10	0.38 ¹ / ₂	0.00 ¹ / ₂	20.—	2.58
11 Aug. 1922	11.48 ³ / ₈	20.77 ¹ / ₂	0.29 ¹ / ₂	0.005	19.73	2.57 ¹ / ₈
4 " 1922..	11.52	21.25	0.33 ¹ / ₂	0.005 ¹ / ₂	20.05	2.59
Muntpariteit..	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48

¹⁾ Notering te Amsterdam. ²⁾ Notering te Rotterdam.

³⁾ Particuliere opgave.

Data	Stock-holm ¹⁾	Kopen-hagen ¹⁾	Chris-tianta ¹⁾	Zwitser-land ¹⁾	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
14 Aug. 1922	67.77 ¹ / ₂	55.60	44.60	49.05	39.85	98 ¹ / ₂
15 " 1922	67.80	55.60	44.70	49.10	40.—	98 ¹ / ₂
16 " 1922	67.90	55.40	44.80	49.12 ¹ / ₂	40.05	98 ¹ / ₂
17 " 1922	68.—	55.65	44.80	49.—	40.10	98 ¹ / ₂
18 " 1922	67.95	55.40	44.60	48.95	40.10	98 ¹ / ₂
19 " 1922	—	—	—	—	40.05	98 ¹ / ₂
L'ste d w. ¹⁾	67.45	55.25	44.35	48.80	39.80	98 ¹ / ₂
H'ste " " ¹⁾	68.10	55.75	44.90	49.10	40.20	98 ¹ / ₂
11 Aug. 1922	67.60	55.60	44.50	49.05	39.95 ³ / ₈	98-98 ³ / ₈
4 " 1922	67.70	55.75	44.10	49.25	40.05 ³ / ₈	96 ³ / ₄ -97
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

¹⁾ Notering te Amsterdam. ²⁾ Particuliere opgave.

³⁾ Notering van 12 Augustus. ⁴⁾ Idem van 5 Augustus.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mk)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
19 Aug. 1922	4.48.—	7.96	0.08	38.95
Laagste d. week	4.46.37	7.92	0.08	38.80
Hoogste „ „	4.49.—	8.03	0.10	39.03
12 Aug. 1922	4.46.50	8.18	0.13	38.80
5 „ 1922	4.46.—	8.20	0.13	38.70
Muntpariteit	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 1/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	5 Aug. 1922	12 Aug. 1922	14-19 Aug. '22 Laagste	19 Aug. 1922 Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*B. Aires *)..	d. p. \$	44 7/16	44 7/16	44	44 7/8
Calcutta	Sh. p. rup.	1/3 11/16	1/3 11/16	1/3 5/8	1/3 23/32
Hongkong ...	id. p. \$	2/7 1/16	3/5	2/6 1/2	2/7 1/4
Lissabon	d. per Mil.	3 13/16	3 7/8	3 6/8	3 15/16
Madrid	Peset. p. £	28.71	28.74	28.55	28.75
*Montevideo 1	d. per \$	44 1/8	43 1/2	42 3/4	44 1/2
Montreal....	\$ per £	4.46 1/2	4.47 1/4	4.46	4.49 1/2
*R.d.Janeiro.	d. per Mil.	7 13/32	7 5/16	7 1/4	7 11/32
Rome	Lires p. £	96 1/32	97 1/16	97	99 5/8
Shanghai....	Sh. p. tael	3/5 3/8	3/5	3/4 1/2	3/6 1/8
Singapore ..	id. p. \$	2/3 31/32	2/4	2/3 15/16	2/4 1/8
*Valparaiso..	peso p. £	32.60	32.60	32.10	32.60
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/1 3/4	2/1 23/32	2/1 19/32	2/1 25/32

* Koersen der voorafgaande dagen. *) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

	Noteering te Londen	te New York
19 Aug. 1922	34 3/4	69 1/2
12 „ 1922	34 5/8	68 5/8
5 „ 1922	35 1/8	69 5/8
20 Aug. 1921	38 1/2	61 7/8
21 Aug. 1920	63	101 3/4
20 Juli 1914	24 15/16	54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 21 Augustus 1922.

Activa.		
Binnenl. Wissels, Prom., enz. in disc.	f 84.662.375,30 1/2	f 185.129.104,42 1/2
H.-bk.	f 37.930.893,12	
B.-bk.	f 62.535.836,—	
Ag.sch.	f —	
Papier o. h. Buitenl. in disconto	f 81.875.107,—	
Idem eigen portef.	f —	
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel.	f —	81.875.107,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	f 25.362.971,63 1/2	
H.-bk.	f 6.587.998,97 1/2	
B.-bk.	f 66.635.850,57	
Ag.sch.	f —	
	f 98.586.821,18	
Op Effecten	f 85.421.569,63	
Op Goederen en Spec.	f 13.165.251,55	98.586.821,18
Voorschotten a. h. Rijk	f —	14.171.435,10
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 56.238.850,—	
Muntmat., Goud	f 549.715.947,01	
	f 605.954.797,01	
Munt, Zilver, enz.	f 8.717.435,59	
Muntmat., Zilver	f —	614.672.232,60
Effecten		
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.573.320,37 1/2	
id. van 1/2 v. h. kapit.	f 3.892.600,37 1/2	9.465.920,75
Geb. en Meub. der Bank	f —	4.522.000,—
Diverse rekeningen	f —	27.825.755,70 1/2
		f 1.036.248.376,76
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	f 5.660.599,75	
Bijzondere reserve	f 1.675.581,33	
Bankbiljetten in omloop	f 958.172.865,—	
Bankassignatiën in omloop	f 1.537.946,56	
Rek.-Cour. Het Rijk	f —	
saldo's: Anderen	f 41.559.691,31 1/2	41.559.691,31 1/2
Diverse rekeningen	f —	7.641.692,80 1/2
		f 1.036.248.376,76

NED. BANK 21 Aug. 1922 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo	f 413.677.515,01 1/2
Op de basis van 1/2 metaaldekking	213.423.414,44
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.068.387.575,07 1/2
Verschillen m.d. vorig. weekst.:	Meer Minder
Disconto's	5.380.895,43 1/2
Buitenlandsche wissels	43.807,—
Beleeningen	6.396.057,77
Goud	—
Zilver	188.668,10 1/2
Bankbiljetten	12.499.295,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	1.976.688,63 1/2

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischbare schulden
21 Aug. 1922	605.955	8.717	958.173	43.098
14 „ 1922	605.955	8.529	970.672	45.634
7 „ 1922	605.955	8.239	981.568	37.864
31 Juli 1922	605.955	8.156	988.449	36.825
24 „ 1922	605.955	8.020	976.325	75.857
22 Aug. 1921	605.969	10.681	993.146	53.758
23 Aug. 1920	636.339	16.214	1.008.041	109.570
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkistpromessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dekkings-percentage
21 Aug. 1922	185.129	35.000	98.587	413.678	60
14 „ 1922	190.510	35.000	104.983	410.482	60
7 „ 1922	199.273	34.000	102.046	409.567	60
31 Juli 1922	169.530	6.000	132.879	408.316	60
24 „ 1922	215.686	55.000	116.200	402.798	58
22 Aug. 1921	223.122	70.700	152.855	406.528	59
23 Aug. 1920	95.259	11.000	308.176	428.235	58
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	75

1) Op de basis van 1/2 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	14 Aug. 1922	21 Aug. 1922
Aan schatkistpromessen..	f 332.460.000,—	f 341.160.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	„ 35.000.000,—	„ 35.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 230.967.000,—	„ 230.866.000,—
Aan zilverbons	„ 29.843.738,—	„ 29.014.246,—
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	„ 264.063.000,—	„ 265.764.000,—
Voorschot aan Gemeenten	„ —	„ 31 Juli
voor door Rijk voor hen	„ 49.737.202,—	„ 49.737.202,—
te heffen Ink. belasting	„ —	„ —
Tegoed v.d. Postch. & G.dst	„ 54.585.577,—	„ 54.602.057,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
12 Aug. 1922	197.750	275.500	96.000	123.450	
5 „ 1922	200.000	268.500	91.000	128.100	
29 Juli 1922	200.250	266.500	85.000	129.950	
15 Juli 1922	151.286	52.028	269.781	78.862	
8 „ 1922	152.321	49.051	270.272	60.281	
1 „ 1922	148.994	48.723	265.049	83.330	
13 Aug. 1921	207.875	19.741	306.536	144.401	
14 Aug. 1920	206.660	6.445	344.491	209.969	
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Voor-schotten aan het Gouv.nem.	Diverse rekeningen 1)	Dekkings-percentage
12 Aug. 1922	186.500	26.500 3)	—	—	—	53
5 „ 1922	178.000	20.600 3)	—	—	—	56
29 Juli 1922	169.100	17.000 3)	—	—	—	57
15 Juli 1922	33.425	21.275	95.673	—	25.384	58
8 „ 1922	33.401	20.291	79.923	5.743	24.123	61
1 „ 1922	33.261	22.808	78.827	20.315	22.870	57
13 Aug. 1921	37.187	24.147	104.726	34.198	31.327	50
14 Aug. 1920	28.385	24.114	183.082	96.132	17.232	38
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 1/2 metaaldekking. 3) Creditaaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Disconto's	Div. reke- ningen ¹⁾
8 Juli 1922...	1.407	2.156	764	1.144	1.111
1 „ 1922...	1.543	2.014	764	1.052	1.164
24 Juni 1922...	1.514	1.977	658	1.036	1.170
17 „ 1922...	1.472	2.164	662	1.044	1.233
10 „ 1922...	1.588	2.081	773	1.047	1.152
3 „ 1922...	1.604	2.163	833	1.051	1.129
9 Juli 1921...	1.124	2.110	1.121	2.021	197
10 Juli 1920...	1.072	2.144	940	1.687	201
25 Juli 1914...	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.**BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.****BANK VAN ENGELAND.**

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
16 Aug. 1922	127.408	124.361	298.927	27.000	256.745
9 „ 1922	127.400	125.542	302.095	27.000	259.903
2 „ 1922	127.400	125.774	299.730	27.000	257.343
26 Juli 1922	127.404	124.758	296.447	27.000	253.995
19 „ 1922	127.402	124.256	297.611	27.000	255.488
12 „ 1922	127.901	124.249	298.635	27.500	257.411
17 Aug. 1921	128.407	126.235	323.241	28.500	287.071
18 Aug. 1920	123.081	124.845	358.412	28.500	327.809
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek- kings- perc. ¹⁾
16 Aug. '22	42.629	79.618	14.169	111.588	21.596	17,17
9 „ '22	43.033	76.450	16.239	104.500	20.308	16,82
2 „ '22	44.280	76.980	15.356	107.970	20.075	16,28
26 Juli '22	46.505	72.243	14.297	107.576	21.096	17,30
19 „ '22	46.740	76.216	22.175	104.467	21.596	17,05
12 „ '22	47.104	73.663	12.612	112.375	22.102	17,68
17 Aug. '21	57.740	79.525	17.285	122.547	20.622	14,75
18 Aug. '20	58.508	76.117	16.115	117.135	16.687	12,50
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ³ / ₈

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.**DUITSCHER RIJKS BANK.**

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen- scheine	Circulatie	Dek- kings- perc. ¹⁾
14 Aug. '22	1.026.623	1.004.858	16.598.678	205.275.372	8
7 „ '22	1.025.949	1.004.859	13.339.704	198.463.679	7
28 Juli '22	1.024.850	1.004.860	13.083.023	189.794.722	7
21 „ '22	1.025.330	1.004.859	9.351.163	177.027.024	6
14 „ '22	1.024.326	1.004.859	10.789.974	175.437.418	7
7 „ '22	1.024.476	1.004.859	14.281.874	172.736.686	8
15 Aug. '21	1.106.173	1.091.551	3.452.186	77.396.140	6
15 Aug. '20	1.098.535	1.091.674	17.964.366	56.461.863	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
14 Aug. 1922	230.704.072	44.056.158	29.224.800	16.583.400
7 „ 1922	220.375.517	36.758.781	26.469.700	13.325.100
28 Juli 1922	215.980.298	39.976.216	25.422.500	13.067.900
21 „ 1922	203.026.231	35.603.336	20.724.900	9.336.900
14 „ 1922	201.126.658	36.275.656	22.301.400	10.774.100
7 „ 1922	189.949.556	31.531.010	25.221.100	14.264.400
15 Aug. 1921	79.982.870	12.884.299	11.613.300	3.373.800
15 Aug. 1920	44.550.576	15.572.929	31.233.500	17.920.800
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
16 Aug. '22	5.530.714	1.948.367	285.577	577.975	23.500.000
9 „ '22	5.530.590	1.948.367	285.409	577.892	23.000.000
2 „ '22	5.530.360	1.948.367	285.355	578.015	23.400.000
26 Juli '22	5.530.149	1.948.367	285.255	577.890	23.500.000
18 Aug. '21	5.521.869	1.948.367	276.193	624.082	24.900.000
19 Aug. '20	5.590.036	1.978.278	254.202	651.333	25.800.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge- stelde Wissels	Beleen- ning	Bankbil- jetten	Rek. Crt. Parti- culieren	Rek. Crt. Staat
	1.952.196	34.700	2.154.871	36.221.340	2.229.497	58.547
1.994.057	34.926	2.174.583	36.449.878	2.210.643	73.665	
2.517.259	35.042	2.139.106	36.399.294	2.357.561	25.115	
2.103.237	35.453	2.154.527	36.049.939	2.352.183	79.900	
2.442.623	71.798	2.169.065	36.983.253	2.661.754	44.329	
1.980.083	497.046	1.948.034	37.899.776	3.203.750	129.839	
1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitent. sald	Beleen. van buitent. voorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu- latie	Rek. Crt. partic.
17 Aug. '22	333.007	84.653	480.000	586.583	6.427.057	255.736
10 „ '22	333.246	84.653	480.000	561.516	6.420.837	219.636
3 „ '22	332.073	84.653	480.000	590.193	6.402.679	321.398
25 Juli '22	332.012	84.653	480.000	623.224	6.327.881	256.511
18 Aug. '21	324.505	84.653	480.000	770.991	6.173.134	374.349
19 Aug. '20	356.943	84.653	480.000	713.137	5.504.260	1.614.870

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.**FEDERAL RESERVE BANKS.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buitent.		
2 Aug. '22	3.071.424	2.265.574	—	131.260	2.140.121
26 Juli '22	3.054.531	2.238.763	—	126.967	2.126.809
19 „ '22	3.045.335	2.236.735	—	123.987	2.132.848
12 „ '22	3.035.833	2.203.411	—	121.207	2.158.122
3 Aug. '21	2.552.813	1.714.211	—	151.030	2.536.673
6 Aug. '20	1.980.605	1.302.650	111.531	151.139	3.141.861

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. ¹⁾	Algem. Dek- kings- perc. ²⁾
2 Aug. '22	550.296	1.885.023	105.589	76,3	79,6
26 Juli '22	536.119	1.888.114	105.198	76,1	79,2
19 „ '22	592.438	1.942.531	105.239	74,7	77,8
12 „ '22	587.617	1.924.937	105.224	74,4	77,3
3 Aug. '21	1.647.579	1.705.066	102.372	60,2	63,7
6 Aug. '20	2.889.223	2.431.650	95.341	39,4	42,4

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.**PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
26 Juli '22	794	10.740.272	1.386.457	14.658.059	3.515.379
19 „ '22	795	10.807.529	1.432.051	14.688.733	3.487.015
12 „ '22	796	10.839.161	1.438.146	14.783.545	3.476.360
5 „ '22	796	10.838.372	1.400.669	14.679.673	3.470.561
27 Juli '21	814	11.661.814	1.237.555	13.002.814	2.905.293
30 Juli '20	814	16.883.715	1.368.659	14.209.175	2.705.852

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 21 Augustus 1922.

De mislukking van de conferentie te Londen, waar de kwestie van een moratorium ten gunste van Duitschland in alle richtingen is bestudeerd en besproken, heeft op de effectenbeurzen van Groot-Brittannië en van het Continent, met uitzondering van de markten in de landen van Centraal-Europa, niet den invloed gehad, dien velen ervan hadden verwacht. Wel is de volle waarde van het uiteengaan der conferentie van Londen op de valuta-markten tot uiting gekomen. Een geweldige débâcle van den marktkoers is het eerste gevolg geweest, waarbij zich de Fransche franc ten deele heeft aangesloten. In Duitschland is een ware rage ontstaan, die zich heeft geuit in een stormachtig verlangen om buitenlandsche betaalmiddelen aan te koopen, waardoor natuurlijk het niveau van het eigen betaalmiddel op uitermate gevoelige wijze gedaald. Deze aankopen hebben bijna louter op speculatieve gronden plaats gehad. Industrieelen en handelaars hebben zoo groot mogelijke voorraden aangelegd, teneinde thans reeds voldoende voorbereid te zijn op hun toekomstige importen, resp. betalingsbehoeften; particulieren hebben het restje vertrouwen in de waarde en het toekomstig verloop van de mark verloren, waarbij nog kwam, dat de nog steeds bestaande voorschriften voor de banken ten aanzien van de rekeninghouders, zeer groote bedragen aan markten bij particulieren hadden doen ophoopen, welke thans vrij kwamen en werden omgezet in buitenlandsche deviezen. Het spreekt vanzelf, dat deze omstandigheden, te zamen genomen, de toch reeds onvermijdelijke catastrofe in een versneld tempo deden aanrukken. Onder den invloed van de geweldige dreiging heeft het bestuur der Rijksbank er dan ook reeds bij de Regeering op aangedrongen, het bankgeheim weder in te voeren en het is zeer waarschijnlijk, dat de Regeering onder den drang der omstandigheden aan dit verlangen zal toegeven. Weliswaar is hiermede natuurlijk geen dam gezet aan den voortdurenden val van het Deutsche betaalmiddel, doch één der oorzaken, die de reactie sterk bevorderden, zou dan in ieder geval zijn geëlimineerd.

De effectenbeurs te Berlijn heeft aanvankelijk een zeer kalm verloop gehad. Ondanks de bewegingen op de deviezen-markten hield zich de hausse binnen zeer enge grenzen. Behoudens een enkele uitzondering bleef de beurs, als geheel genomen, vrij kalm. Alleen in de laatste dagen der berichtperiode is er wat meer leven en tekening gekomen, voornamelijk onder den invloed van buitenlandsche aankopen, hoofdzakelijk in montaanwaarden, doch het algemeen niveau is toch lang niet in verhouding tot de stijging van den prijs der buitenlandsche deviezen omhoog gegaan. Een der allervoornaamste oorzaken hiervoor moet worden gevonden in de situatie op de geldmarkt. Het beschikbare kapitaal is uitermate schaarsch geworden, zoodat het thans reeds geen uitzondering is, als 20 pCt. rente voor industriele en beursvoorschotten wordt verlangd... en ook betaald. Deze exorbitante rente is niet alleen het gevolg van gebrek aan liquide middelen, doch staat ook in het allernauwste verband met de daling van de koopkracht van de mark. De banken toch gevoelen er niet veel voor leeningen te verstrekken, indien zij bijna de zekerheid hebben, dat op het moment van terugbetaling der voorschotten, dit zal geschieden tegen een gedeprimeerde koers. Het is te begrijpen, dat tegenover dit misico een equivalent moet worden gesteld.

Zooals gezegd, is de levendigheid en ook de hausse aan de Berlijnsche beurs in de laatste dagen iets toegenomen, in verband met aankopen van vooraanstaande industriele waarden, naar men beweert, veelal voor Hollandsche rekening.

Te Londen is de markt gebukt gegaan onder den invloed van de vacantie. Toch is de grondtoon geenszins ongeanimeerd geweest. De financiële kracht van Engeland is na het jongste voorstel-Balfour ten aanzien van de kwijtschelding der Europeesche schulden wel zoo sterk op den voorgrond getreden, dat van gebrek aan vertrouwen, zooals in andere landen op het oogenblik vaak op te merken valt, in het geheel geen sprake is geweest. In die afdelingen dan ook, waar eenige stimulans zich op instigatie van het buitenland of van de Dominions kon doen gelden, was de tendens bepaald opgewekt te noemen. In de eerste plaats dienen hier Zuid-Afrikaansche mijnwaarden te worden gememoreerd, die voor Zuid-Afrikaansche rekening reeds weken lang uit de markt werden genomen en welk voorbeeld thans door Groot-Brittannië zelf werd gevolgd.

Ook te Parijs is de stemming merkwaardigwijze uiterst vast gebleven. Het wordt echter meer en meer dui-

delijk, dat hier het inflatie-proces een groote rol speelt op de effectenbeurs. Weliswaar staat de Fransche franc niet in een onverbrekelijk verband met de Duitsche Reichsmark, doch een zekere afhankelijkheid ten opzichte van elkaar hebben deze deviezen toch wel aan te wijzen. Hierbij komt, dat de staats-financiën van de Fransche Republiek zich in een vrij deplorabelen toestand bevinden, welke nog eenigermate wordt gemaskeerd door de groote activiteit in de Fransche industrie en voornamelijk door de vriendschapsbanden met de Entente. De invloed van de inflatie echter dringt reeds door en doet zich gevoelen op het niveau van industriele fondsen en zelfs ook op dat van de Fransche Rente. Tot de opgewekte tendens hebben voorts ook psychologische overwegingen bijgedragen. In zeer groote kringen toch van Frankrijk juicht men de halstarige politiek van den heer Poincaré toe, omdat Frankrijk zich inderdaad in een geheel andere positie bevindt dan b.v. Engeland. Wij hebben h. t. p. dan ook reeds herhaaldelijk in het licht gesteld, dat een eenvoudige veroordeeling van de Fransche politiek ten aanzien van Duitschland niet gerechtvaardigd is, indien men niet alle factoren, die Frankrijk tot zijn houding brengen, in het geding naar voren schuift. Inmiddels valt het natuurlijk niet te ontkennen, dat het Fransche nationalisme tot op dit moment voor het wereldbestel niet veel voordeel heeft opgeleverd.

Te New York staat men nog steeds vrijwel onbewogen tegenover de groote gebeurtenissen van den laatsten tijd. Het schijnt wel, alsof men zich meer en meer heeft afgekeerd van de ingewikkelde en treurige Europeesche toestanden en uitsluitend rekening houdt met de belangen en vooruitzichten van het eigen land. Tot op zekere hoogte is dit den Vereenigten Staten, als „self-supporting“-land, dan ook goed mogelijk, hoewel natuurlijk moet worden afgewacht, of dit in de toekomst ook het geval zal kunnen blijven. Voorloopig echter ziet men de eigen gunstige industriele ontwikkeling met vreugde, zoodat zelfs de telkens opduikende arbeidsmoeilijkheden niet vermogen een inzinking in Wallstreet te doen ontstaan.

Te onzent is de slappe en onbelangrijke houding van de beurs nog aan de orde van den dag. Eenige beroering is deze week echter op de beleggingsmarkt gewekt door de scherpe reactie in de obligaties der Hollandsche De Lever Zeep Maatschappij, waarvan de rente door de Engelsche Vennootschap van denzelfden naam wordt gegaraandeerd. Op den laatsten dag van de berichtperiode is, ten gevolge van het ingrijpen van belanghebbenden, geen notering tot stand gekomen; ware dit wel het geval geweest, dan zouden de 7 pCt. obl. een notering van ca. 70 pCt. hebben bereikt. Het is niet goed duidelijk, waaraan deze heftige teruggang te wijten is. Wel heeft de voornaamste onder-maatschappij van de De Lever Zeep Mij. geweldige verliezen geleden, doch het is bekend, dat de moeder-vennootschap hiervan geen funeste gevolgen ondervindt. Een bewijs te meer hiervoor is, dat de obligatiën der De Lever Zeep-Mij. te Londen geen druk hoegenaamd ondergaan. Vermoedelijk is de reactie dus alleen toe te schrijven aan de onvolledige wijze, waarop het Hollandsche publiek te dezen aanzien wordt ingelicht, waartoe wellicht ook het ontbreken van de officieele notering het zijne bijdraagt. In een tijd als de tegenwoordige, waarin het vertrouwen toch reeds zoo spoedig geschokt wordt, is het te begrijpen dat, bij onvoldoende voorlichting het beleggend publiek zelfs in hun soort goede obligaties van de hand doet.

	14 Aug.	18 Aug.	21 Aug.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch. 1918	87 ⁵ / ₈	87 ¹ / ₁₆	87 ¹ / ₁₆	— ⁹ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % " " " 1916	88 ⁵ / ₁₆	87 ³ / ₄	87 ³ / ₄	— ⁹ / ₁₆
4 % " " " 1916	79	78 ⁹ / ₁₆	78 ⁹ / ₁₆	— ¹¹ / ₁₆
3 ¹ / ₂ % " " "	71 ¹ / ₂	71 ¹ / ₈	71 ¹ / ₄	— ¹ / ₄
3 % " " "	61 ¹ / ₂	61 ³ / ₄	61 ³ / ₄	+ ¹ / ₄
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	53 ⁵ / ₈	53 ⁵ / ₈	53 ⁵ / ₈	—
5 % Oost-Indië 1915	91	91 ¹ / ₄	91 ³ / ₈	+ ³ / ₈
6 % " 1919	95 ¹ / ₁₆	95 ¹ / ₁₆	95 ⁹ / ₁₆	+ ¹ / ₂
4 % Oosten Kronenrente	2	—	—	—
5 % Rusland 1906	4 ¹ / ₂	4 ¹ / ₁₆	5	+ ¹ / ₂
4 % Rusl. bij Hope & Co.	4 ¹ / ₄	4 ¹ / ₁₆	4 ¹ / ₁₆	— ³ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898 ..	76 ³ / ₄	76 ¹ / ₄	77	+ ⁵ / ₈
4 % Japan 1899	65 ¹ / ₄	—	—	—
4 % Argentinië Buitenl..	69 ¹ / ₂	—	—	—
5 % Brazilië 1895	54	—	—	—
7 % Staatsspoor	103 ¹ / ₄	103	102 ³ / ₄	— ¹ / ₂
7 % Amsterdam	102 ³ / ₄	102 ¹⁵ / ₁₆	102 ¹⁵ / ₁₆	+ ³ / ₁₆

Temeer klemt dit, omdat de betrokken waarden toch ook, zij het in een zeer verwijderd verband staan tot een industrie, die thans wel het minst van alle wordt gefavoreerd. Wij hebben het oog op de Margarine-nijverheid,

waarvan de voornaamste vertegenwoordiger te onzent, het Jurgens-concern, wel zeer sterk door het algemeen wantrouwen wordt gedrukt. Gedurende de achter ons liggende dagen werd voor alle waarden van de Jurgens-onderneming een nieuw laagte-record bereikt. Overigens was ook de rest van de industriele markt gedeprimeerd.

Een vrij scherpe reactie ondergingen aandelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum Mij., hetgeen echter niet te verwonderen was, na de jongste sensationele verheffing. Aandelen Orion konden zich goed op peil houden, terwijl het hoofdfonds iets kon monteeren in verband met de willige tendens te New York.

Suikerwaarden waren aanvankelijk gezocht, doch liepen terug zonder eenige aanwijsbare oorzaak. De suikerberichten zijn goed te noemen. Van den oogst 1922 is thans reeds circa 90 pCt. der voorraden, door de V. I. S. P. gecontroleerd, verkocht tot een gemiddelde van f 10,30 voor Muscovados, hetgeen den aangesloten Maatschappijen een behoorlijke winst laat. Voorts zijn van oogst 1923 reeds 800.000 picols gerealiseerd à f 13,25 per picol voor superieur, terwijl onderhandeld wordt over verkoopen à f 14,—. Niettemin konden de hoogere koersen zich niet geheel handhaven.

	14 Aug.	18 Aug.	21 Aug.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	122 ¹ / ₂	122	120 ¹ / ₂	— 2
Koloniale Bank	119 ¹ / ₂	119 ¹ / ₄	118 ¹ / ₈	— 1 ³ / ₈
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	124 ³ / ₁₆	124 ¹ / ₄	123 ³ / ₄	— 7 ¹ / ₁₆
Rotterd. Bankvereniging..	88 ¹ / ₄	—	—	—
Amst. Superfosfaatfabriek .	39 ¹ / ₂	39 ¹ / ₄	38 ¹ / ₂	— 1
Van Berkel's Patent	30	35	33 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₂
Insuline Oliefabriek	2 ¹ / ₈	2 ¹ / ₄	2 ¹ / ₄	+ 1 ¹ / ₈
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand	48 ³ / ₄	45	43 ³ / ₄	— 5
Hollandia Melkproducten ..	139 ¹ / ₂	138 ¹ / ₂	137 ¹ / ₂	— 2
Philips' Gloeilampenfabriek	244	249 ¹ / ₄	242 ¹ / ₂	— 1 ¹ / ₂
R. S. Stokvis & Zonen	578	—	—	—
Vereenigde Blikfabrieken ..	77 ¹ / ₂	77 ¹ / ₂	77	— 1 ₂
Compania Mercantil Argent.	32	33 ¹ / ₈	32	—
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	151 ¹ / ₂	147 ¹ / ₄	148 ¹ / ₂	— 3
Handelsver. Amsterdam ...	351 ¹ / ₂	344 ¹ / ₂	344 ¹ / ₂	— 7
Holl. Transatl. Handelsver.	18	—	—	—
Linde Teves & Stokvis	73	69	68 ³ / ₄	— 4 ¹ / ₄
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	1 ¹ / ₄	—	—	—
Tels & Co's Handel-Mij.	7 ¹ / ₂	—	—	—
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	127 ¹ / ₄	117	117 ¹ / ₂	— 9 ³ / ₄
Kon. Petroleum-Mij.	412 ¹ / ₂	416 ³ / ₄	417 ¹ / ₂	+ 5
Orion Petroleum-Mij.	—	—	—	—
Afgest. Aand.	38	35 ³ / ₄	36	— 2
Steaua Romana Petroleum	—	—	—	—
Mij. .. Afgest. Aand.	40 ¹ / ₂	40 ¹ / ₂	36 ¹ / ₄	— 4 ¹ / ₄
Amsterdam-Rubber-Mij. ..	64 ³ / ₄	67	69 ¹ / ₄	+ 4 ¹ / ₂
Nederl. Rubber-Mij.	40	42	43	+ 3
Oost-Java-Rubber-Mij.	110 ¹ / ₈	108	118	+ 7 ¹ / ₈
Deli-Batavia	260	260	256	— 4
Deli-Maatschappij	193 ¹ / ₂	189	191 ³ / ₈	— 2 ¹ / ₈
Senembah-Maatschappij	296 ¹ / ₂	288	285 ¹ / ₄	— 11 ¹ / ₄

Voor rubberwaarden is eenige verbetering ingetreden, in verband met de gepubliceerde leverings-contracten van de Amsterdamsche Rubber- en de Nederlandsche Rubber Mij. Naar verluidt hebben ook andere rubber-ondernemingen (o.a. de Padang en de Hessa Rubber Mij.) soortgelijke contracten afgesloten. Het extra-voordeel hierbij is, dat de verkoopprijs berekend wordt per Engelsch pond, terwijl de kostprijs steeds wordt bepaald per Hollandsch pond, hetgeen voor de ondernemingen een voordeelig verschil van circa 10 pCt. vormt.

Tabakken bleven dusteloos en zonder affaire, evenals scheepvaartwaarden.

	14 Aug.	18 Aug.	21 Aug.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	118	112	112	— 6
" " „gem.eig.	102 ¹ / ₂	98	99	— 3 ¹ / ₂
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij. ...	35	—	—	—
Hollandsche Stoomboot-Mij.	18	18	18 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Java-China-Japan-Lijn	72	74 ¹ / ₂	74 ¹ / ₂	+ 2 ¹ / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd ...	11 ¹ / ₂	11	10 ³ / ₈	— 1 ¹ / ₈
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	49	54 ¹ / ₂	55	+ 6
Koninkl.-Paketaanvaart Mij. ...	83 ¹ / ₂	83 ¹ / ₂	83 ¹ / ₂	—
Maatschappij Zeevaart	54	53	52	— 2
Nederl. Scheepvaart-Unie...	89 ¹ / ₂	88 ¹ / ₂	89	— 1 ₂
Nievelt Goudriaan	105	107 ¹ / ₂	106	+ 1
Rotterdamsche Lloyd	114 ¹ / ₂	113	113 ³ / ₄	— 3 ¹ / ₄
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	60	—	—	—
" " „Nederland” ..	117	115 ¹ / ₄	116 ¹ / ₂	— 1 ₂
" " „Noordzee” ...	22	—	—	—
" " „Oostzee”	56	56	55	— 1

De Amerikaansche afdeling was wel stil, doch zeer vast van toon.

	14 Aug.	18 Aug.	21 Aug.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	176 ³ / ₄	176 ³ / ₄	180 ¹ / ₈	+ 3 ³ / ₈
Anaconda Copper	109 ¹ / ₄	109 ³ / ₄	110	+ 3 ¹ / ₄
Un. States Steel Corp.	104	105	105 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Atchison Topeka	108 ⁷ / ₈	108 ⁷ / ₈	109	+ 1 ¹ / ₈
Southern Pacific	97 ⁷ / ₁₆	96 ³ / ₄	98 ⁷ / ₁₆	+ 1
Union Pacific	152 ³ / ₄	—	—	—
Int. Merc. Marine orig. Com.	15 ³ / ₈	—	—	—
" " " „ prefs.	65 ¹ / ₂	—	—	—

De geldmarkt bleef ruim; prolongatie ten slotte 2¹/₂ pCt.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

Ook in de afgelopen week waren de verscheppingen van tarwe tamelijk klein, maar dit vindt meer zijn oorzaak in gebrek aan vraag van de importlanden dan wel in gebrek aan voorraad in de exportlanden. Weliswaar werd zowel door Engeland als door Italië en nog door eenige andere landen af en toe gekocht, doch Duitschland blijft in verband met de valuta zeer terughoudend. Dit heeft tot gevolg, dat de prijzen in de exportlanden zeer kalm zijn. Zoo daalde de Septembertermijn in Chicago tot beneden den dollar. In de laatste zes weken is de prijs ca. 20 pCt. gedaald. De stemming in Chicago werd verder beïnvloed door het gunstige weer voor de zomertarwe, zoodat men de opbrengst wederom hooger raamt; hetzelfde geldt voor den tarweoogst van Canada, zoodat het Noord-Amerikaansche Continent in ieder geval een zeer belangrijke hoeveelheid voor export zal beschikbaar hebben. Op het oogenblik hangt Europa bijna geheel van Noord-Amerika af. Amerika zal tot Januari weinig aan de tarwevoorziening bijdragen, terwijl ook de verscheppingen van Argentinië belangrijk verminderd zijn. In dit laatste land klaagt men eenigszins over te veel neerslag; overigens zijn vrijwel overal de weerberichten goed met uitzondering van verschillende streken van West-Europa, waar verleden week het weer nog te mat voor de oogsten geweest is. Zeer zeker zal het warmere en drogere weer der laatste dagen den oogsten zeer ten goede zijn gekomen. Spraken wij hierboven over te veel neerslag in Argentinië, dat nadeelig zou zijn voor den uitzaai van de nieuwe oogsten, speciaal van tarwe en lijnzaad, veel nadeeliger nog is dit weer voor den maïsoogst, die nog maar steeds niet droog genoeg voor export is. Het gevolg hiervan is, dat de verscheppingen van La Plata zeer klein blijven en dat er voor die soort maïs nog zeer hooge prijzen betaald worden, zeer hoog vooral in verhouding tot de Noord-Amerikaansche maïs, die in de afgelopen week wederom lager was. Weliswaar vond in het midden van de week een sterke stijging plaats, doch later werd deze geheel te niet gedaan. Er was bovendien eenig aanbod van ladingen Roemeensche maïs, waarvan één naar Engeland, en één naar Antwerpen gehandeld werden. De vraag voor maïs en andere voerartikelen wordt tegengehouden door het feit, dat men gelooft, dat de boeren zeer veel van het eigen te nat geogste graan aan hun vee zullen opvoeren. De gerst-prijzen ondergingen wederom eenige verlaging zonder veel attentie van den kant van koopers tot zich te trekken.

In haver ging regelmatig een en ander om, doch ook hiervoor konden de prijzen nauwelijks gehandhaafd worden. Lijnzaad was in de afgelopen week bepaald aan den flauwen kant. In Amerika verwacht men, dat betrekkelijk spoedig de nieuwe tarieven van invoerrechten in toepassing zullen worden gebracht, en als gevolg hiervan wil men geen verdere inkoop van lijnzaad doen.

De zeer urgente vraag voor lijnolie voor onmiddellijke verschepping naar Noord-Amerika heeft nu ook grootendeels opgehouden, daar de meeste Amerikanen het niet meer wagen nog meer olie te laten komen, uit vrees, dat zij de hoogere invoerrechten zouden moeten betalen.

Markten in Nederland. Tarwe werd regelmatig, doch slechts in kleine hoeveelheden gehandeld, voornamelijk in spoedige posities tot teruglopende prijzen.

Maïs was ten gevolge van het tegelijk binnenkomen van vier booten zeer flauw gestemd en de prijzen voor directe levering liepen scherp terug, zoodat zij buiten eenige verhouding waren, met de pariteit van de Noord-Amerikaansche offeretes.

La Platamaïs bleef vast gestemd bij gebrek aan aanbod en de betrekkelijk weinige koopers moesten volle prijzen betalen. Op aflading blijven de prijzen minimaal.

In gerst ging een en ander om op September/October aflading tot lagere prijzen, doch het totaal van de verkoopen was ten slotte niet groot.

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Sept.	Mats Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Mats Sept.	Lijnzaad Sept.
19 Aug. '22	99 ¹ / ₄	59 ¹ / ₈	30 ¹ / ₂	11,60	7,70 ^a	19,05
12 " '22	104 ³ / ₈	58 ¹ / ₂	30 ⁵ / ₈	11,95	7,65	19,70
19 Aug. '21	116 ³ / ₄	52 ¹ / ₈	32 ⁷ / ₈	18,45 ¹⁾	8,85	21,80
19 Aug. '20	258	140 ³ / ₄	67 ¹ / ₈	24,— ¹⁾	9,60	26,05
19 Aug. '19	223 ¹ / ₂	183 ¹ / ₄	75 ⁷ / ₈	16,90	9,80	38,10
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70

¹⁾ per Augustus. ²⁾ per October.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	21 Aug. 1922	14 Aug. 1922	22 Aug. 1921
Tarwe*	12,25	13,—	17,75
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	10,—	10,10	17,75
Mais (La Plata)	208,—	208,—	219,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²⁾	185,—	195,—	293,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ¹⁾	9,30	9,65	14,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	13,25	13,70	18,50
Lijnzaad (La Plata)..... ²⁾	405,—	435,—	485,—

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ per 1960 K.G.
*) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13/19 Augustus 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Ooereenk. t/dtoak 1921	13/19 Augustus 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Ooereenk. t/dtoak 1921	1922	1921
Tarwe.....	37.863	686.682	849.275	—	26.976	18.405	713.658	867.680
Rogge.....	1.952	136.990	95.536	—	—	325	136.990	95.861
Boekweit	—	9.555	3.603	—	—	500	9.555	4.103
Mais	10.875	656.325	578.037	—	69.765	52.930	726.090	630.967
Gerst	2.882	97.599	157.784	—	3.597	6.974	101.196	164.758
Haver	1.245	82.415	53.953	—	50	2.313	82.465	56.266
Lijnzaad	5.976	105.162	79.755	—	59.992	66.951	165.154	146.706
Lijnkoek.....	810	48.052	75.813	—	1.547	17.320	49.599	93.133
Tarwemeel.....	599	33.416	36.461	—	4.954	1.070	38.370	37.531
Andere meelsoorten....	—	6.552	26.188	—	2.615	1.263	9.167	27.451

In haver bestaat eenige vraag voor Canada 3, die slechts weinig werd aangeboden.

Lijnzaad was hier flauw gestemd in verband met de verschepingen, die naar Holland tamelijk groot waren. Aanvankelijk was de vraag voor olie goed, doch toen de prijzen later terugliepen trokken de koopers voor lijnzaad zich bijna geheel terug, vooral omdat de markt voor lijnkoeken flauw gestemd is.

SUIKER.

In de afgelopen week was de weersgesteldheid gunstig voor de ontwikkeling der bieten in Duitschland en Tsjecho-Slowakye, hoewel in dit laatste land naar meer droogte verlangd wordt. Voor deze beide landen verwacht men eenen goeden suiker oogst. In Nederland taxeert men den oogst op 270.000 tons witsuiker tegen 345.000 tons verleden jaar.

De zichtbare voorraden zijn volgens F. O. Licht:

	1922	1921	1920
	tons	tons	tons
Duitschland 1 Juli	215.158	281.647	182.380
Tsjecho-Slowakye 1 Juli ..	82.194	206.805	130.949
Frankrijk 1 Juli	60.766	70.268	83.035
Holland 1 Aug.	52.743	26.025	27.673
België 1 Juli	30.308	60.149	41.695
Engeland 1 Aug.	365.806	357.813	457.886

Totaal in Europa	806.975	1.002.707	923.618
V.-St. v. N.-Amerika 3 Aug.	233.363	104.558	99.598
Cuba, alle havens, 5 Aug.	590.080	1.372.605	369.571
Totaal	1.630.418	2.479.870	1.392.787

In Amerika liepen de noteeringen voor Spot Centrifugals alsook voor suiker op termijn langzaam terug. De openings- en slotkoersen der week luiden Spot Centrifugals 5,36/5,15; October 3,71/3,55; December 3,79/3,65; Maart 3,50/3,37 en Mei 3,61/3,48.

De Cubastatistiek luidt:

	1922	1921	1920
	tons	tons	tons
Weekontvangsten 12 Aug.	49.630	26.655	25.929
Tot. ontv. 1 Jan.-12 Aug. .	3.591.114	3.066.838	3.069.776
Werkende fabrieken	7	4	5
Weekexport 12 Aug.	89.565	58.996	32.385
Tot. exp. 1 Jan.-12 Aug. .	3.070.117	1.725.954	3.065.819
Tot. voorraad 12 Aug. ..	548.610	1.358.330	363.115

Op Java was de markt kalm doch vast gestemd. De producenten hebben intusschen zoo goed als den geheelen oogst verkocht. Het rendement van 155 fabrieken per 15 Augustus bedraagt ruim 7 pCt. meer dan verleden jaar op dat tijdstip. De verschepingen in Juli beliepen 240.000 tons tegen 196.000 in 1921.

In suiker oogst 1923 kwamen nog eenige afdoeningen tot stand.

Hier te lande stond de markt behalve onder den

invloed der flauwere stemming in Amerika ook nog onder dien der dalende markt, in verband waarmede van Duitse zijde o.a. veel Javasuiker voor den verkoop werd aangeboden. Aangekomen Javasuiker werd verhandeld tot f 24³/₄/24¹/₂.

Ook Hollandsche suiker, nieuwe campagne werd ruim aangeboden, zoodat ten slotte Octobersuiker, die aanvankelijk tot f 24¹/₄ niet te koop was, tot f 23,— werd afgedaan, terwijl November/December eveneens terugliap van f 23³/₄ tot 22¹/₂/22⁷/₈, waartoe echter flink wat werd afgedaan. De markt sloot kalm met afdoeningen van ongeveer 2700 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Sept./Oct.	Amer. Granulated c.f. September	
16 Aug. '22	f 24 ⁷ / ₈	Sh. 59/9	Sh. 20/6	Sh. 24/4 ¹ / ₂	\$ cta. 5,25
9 " '22	25 ¹⁰ / ₁₆	59/9	20/6	25/-	5,36
16 Aug. '21	35,—	63/6	20/-	30/6	4,86
16 Aug. '20	—	116/-	82/-	—	14,50
4 Juli '14	11 ¹⁸ / ₃₂	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 16 Augustus 1922.

Hoewel de oogstvooruitzichten gunstig blijven, zijn prijzen van Amerikaansche katoen toch zeer vast en indien er in zaken slechts meer te doen was zouden prijzen zeker verder stijgen. Egyptische katoen is vaster, hoewel de vooruitzichten voor den nieuwen oogst gunstig zijn.

De vraag naar garens is slechts van weinig betekenis en niettegenstaande de vacantieweken in vele districten blijft het toch moeilijk de volle productie te verkoopen. Prijzen zijn over het algemeen ¹/₂ d per lb lager, maar nu de spinnerijen in het Oldhamdistrict waarschijnlijk 2 weken zullen stoppen, wordt de drang tot verkoopen wel wat minder. De weverijen koopen niet meer dan zij absoluut noodig hebben en zoolang de arbeidsmoeilijkheden in Amerika voortduren en de vreemde wisselkoersen zoo sterk fluctueeren is er slechts weinig vooruitzicht op een verbetering in de vraag. Biedingen van Indië zijn in den regel volle 5 pCt. lager dan de vraagprijzen van de Spinners, terwijl ook voor China slechts weinig omgaat. Van het Continent komen in het geheel geen orders binnen en men schijnt over het algemeen liever een afwachende houding aan te nemen. Egyptische garens zijn voor de gewone kwaliteiten ook goedkoper, terwijl de vraag naar de betere soorten al heel gering is. De oplossing van de Londensche conferentie heeft een ongunstige invloed gehad op den stand van de doekmarkt. Men hoopt algemeen op vaste prijzen en op eenige zekerheid omtrent de moge-

lijkheid om spoedig weer met verschillende landen zaken te hervatten. Er zijn ongetwijfeld meer aanvragen aan de markt, terwijl ook de groote Oostersche markten wel willen koopen, doch het vertrouwen in de tegenwoordige vraagprijzen blijft nog heel gering. Men kan daarom voorloopig zeker geen groote transacties verwachten, daar men over het algemeen zeer voorzichtig is, zoodat dan ook elke productieve crisis of een fluctuatie van het ruwe materiaal in den regel een ongunstigen invloed op den reeds geringen kooplust uitoefent. Hoewel de markt dan ook zeer kalm is meenen wij toch, dat de stemming wel wat meer optimistisch is dan de laatste weken het geval geweest is.

9 Aug. 16 Aug. Oost. koersen. 8 Aug. 15 Aug.

Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië $1\frac{1}{3}\frac{3}{4}$ $1\frac{1}{3}\frac{5}{8}$
 F.G.F. Sakellaridis 16,75 17,25 T.T. op Hongkong $2\frac{1}{6}\frac{3}{4}$ $2\frac{1}{6}\frac{1}{2}$
 G.F. No. 1 Oomra 8,20 8,20 T.T. op Shanghai. $3\frac{1}{5}$ $3\frac{1}{4}\frac{3}{4}$

Noteering voor Loco-Katoen.
 (Middling Uplands).

	19 Aug. '22	12 Aug. '22	5 Aug. '22	19 Aug. '21	19 Aug. '20
New York voor Middling ..	22,70 c	21,05 c	21,70 c	13,— c	34,25 c
New Orleans voor Middling	21,88 c	21,13 c	21,50 c	12,— c	32,50 c
Liverpool voor Fy Middling	13,35 d	12,60 d	13,34 d	8,87 d	26,70 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen)

Data	1 Aug. '21 tot 19 Aug. '22	Ooreenkomstige perioden	
		1920—21	1919—20
Ontvangsten Gulf-Havens..	58	183	70
" Atlant. Havens	17	61	16
Uitvoer naar Gr. Britannië	23	27	35
" " 't Vasteland.	82	187	68
" " Japan etc...			

Voorraden in duizendtallen	12 Aug. '22	19 Aug. '21	20 Aug. '20
Amerik. havens.....	—	1334	702
Binnenland.....	—	1050	749
New York	—	152	35
New Orleans	—	444	209
Liverpool	—	1050	957

Voor de opengelaten opgaven hebben wij de gegevens niet ontvangen.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
19 Aug. 1922	1.813.000	15.400	2.609.000	19.500	$7\frac{9}{32}$
12 " 1922	1.825.000	15.400	2.575.000	19.200	$7\frac{5}{16}$
5 " 1922	1.815.000	15.450	2.597.000	18.800	$7\frac{13}{32}$
19 Aug. 1921	1.435.000	12.325	3.009.000	15.000	$8\frac{1}{16}$

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
19 Aug. 1922....	71.000	461.000	130.000	865.000
19 Aug. 1921....	102.000	675.000	158.000	1.228.000

COPRA.

De markt was deze week belangrijk flauwer gestemd, hetgeen hoofdzakelijk te wijten was aan het ophouden van vraag vanwege consumenten.

De prijzen in Indië blijven voortdurend ver boven pariteit, zoodat in het algemeen weinig omging.

De markt sluit op het laagste punt, en wij noteeren voor Java f.m.s stoomend, en verder alle posities f 28,62½
 Ned. Ind. f.m.s. " " " " " " 28,37½
 21 Augustus 1922.

RUBBER.

De markt verkeerde de afgelopen week in een bijzonder flauwe stemming. Prijzen zijn verder gedaald en bereikten

een niveau, lager dan de tot dusver bekende laagste prijs. De vraag is uiterst gering, terwijl verkoopers meer neiging tot afgeven vertoonden.

De slotnoteeringen op de termijnmarkt zijn:

einde voorafgaande week:

Prima Crêpe Augustus.....	37	"	39	"
" " September	37	"	39	"
" " Oct./Dec.	$37\frac{1}{2}$	"	40	"
" Sheets Augustus	38	"	41	"
" " September	$38\frac{1}{2}$	"	41	"
" " Oct./Dec.	39	"	$42\frac{1}{2}$	"

21 Augustus 1922.

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
14-19 Aug. 1922	—	—	$11\frac{1}{2}\frac{1}{4}$	2/9	23/-	23/-
7-12 " 1922	—	—	$11\frac{3}{4}\frac{1}{2}$	2/9	24/-	24/-
15-20 Aug. 1921	—	—	5/9	5/9	—	38/9
16-21 Aug. 1920	—	—	11/-	11/-	85/-	85/-
Juli 1914	11 d.	7/3	$1\frac{1}{11}\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{11}\frac{1}{4}$	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata R'toler	Rotterdam	Gothenburg
14-19 Aug. '22	7/-	$11\frac{1}{10}\frac{1}{2}$	13/3	15/3	5/9	7/6
7-12 " '22	7/-	11/6	13/6	15/3	5/9	7/3
15-20 Aug. '21	—	16/6	14/-	15/-	6/9	10/6
16-21 Aug. '20	20/-	27/6	27/6	32/6	—	Kr. 30
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
14-19 Augustus 1922..	19/10	26/-	30/-	$32\frac{1}{7}\frac{1}{2}$
7-12 " 1922..	19/3	26/-	35/-	34/-
15-20 Augustus 1921..	30/-	—	—	—
16-21 Augustus 1920..	60/-	115/-	—	100/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

1) Amer. cents p. 100 lbs.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Ooerige noteeringen per ton van 1015 K.G.

INKLARINGEN.

DELFZIJL.

Landen van herkomst	Juli 1922		Juli 1921	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	1	215	1	259
Groot-Britannië	4	3.149	1	684
Duitschland	6	460	13	1.541
Zweden	11	2.083	—	—
Denemarken....	—	—	3	197
Finland.....	7	1.432	4	1.458
Rusl.—Witte Zee	1	828	—	—
Totaal	30	8.167	22	4.139
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	14	4.228	9	1.092
Britsche	1	684	1	684
Duitsche	9	1567	11	2.078
Noorsche	1	828	—	—
Zweedsche.....	5	860	—	—
Andere	—	—	1	285
Totaal	30	8.167	22	4.139

(A. van Dijk.)